

B 3059/3

SZÉKESFEHÉRVÁRI TANKERÜLET
DUNÁNTÚLI KAT. KERÜLET.
PANNONHALMI EGYHÁZMEGYE
DIÁKOTTHON.

A PANNONHALMI
GRÓF CIANO GALEAZZO ÉS COSTANZO
GIMNÁZIUM
ÉS DIÁKOTTHON
ÉVKÖNYVE

AZ 1941—42. TANÉVRŐL.

III. EV.

KÖZZÉTESZI: KOVÁTS ARISZTID IGAZGATÓ.

ANNUARIO

DELL'ANNO SCOLASTICO 1941—42.
DEL COLLEGIO BENEDETTINO DI PANNONHALMA
CONTI GALEAZZO E COSTANZO CIANO

PANNONHALMA, 1942

B 3059/3

A PANNONHALMI
GRÓF CIANO GALEAZZO ÉS COSTANZO
GIMNÁZIUM

ÉS DIÁKOTTHON

ÉVKÖNYVE

AZ 1941—42. TANÉVRŐL.

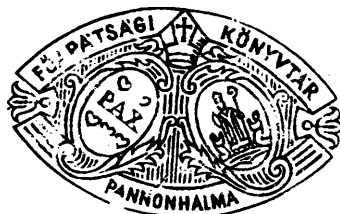
KÖZZÉTESZI: KOVÁTS ARISZTID IGAZGATÓ.

ANNUARIO

DELL'ANNO SCOLASTICO 1941—42.

DEL COLLEGIO BENEDETTINO DI PANNONHALMA

CONTI GALEAZZO E COSTANZO CIANO.

PANNONHALMA, 1942.

XII. PIUS PÁPA

„Tartsd meg, Isten, Szent Atyánkat . . .“

Most is előttem áll fenséges alakja. Koronázásának napján volt. Trónusán állott fenn a Szent Péter-bazilika ives-oszlopos homlokzatának erkélyén. Körülötte, lenn a lépcsőkön, az ölelőkarú tágas téren s tovább a borgók lebontott ősi házsorának helyén messze ki az Angyalvárig mindenki térden. Hangszórók az áldás bevezető szavait hozták onnan felülről félmilliónyi ember hódoló csendjébe. Ott állott arccal az égnek, két karja keresztre kitérve. A Főpap — vágott belém a gondolat. Mintha az átélt hivatás fenségében egy pillanatra elveszett volna benne az ember. Az Örök Főpap állott ott ég és föld között. Könyörgő aldozatként Isten felé, üdítő áldásként felénk.

Vége volt az unepségeknek. Otthon a kollégiumban képeslap került a kezembe. Benne a Szentatya gyermekkori képe. Olvasom mellette a nagynénik visszaemlékezéseit gyermekkora. Nyulánk, kissé halovány, komolyarcú gyermeknek mondják. Buzgón járt ministrálni a Chiesa Nuovába, ahol később mint fiatal pap sokat prédikált és gyóntatott. Igen szerette bélyeggyűjteményét, de szívvel-lélekkel résztvett elevebb szórakozásokban is. A nyarat a Viterbo mellett fekvő ősi családi birtokon töltötte. Itt aztán volt fáramászás, »szamaragolás«, meg nagy barangolások a környéken. Szóval igazi fiú-élet. Kellott is ez az üdülés, mert a Visconti-gimnázium növendéke év közben komoly munkát végzett. Érettségijén aranyéremmel tüntették ki.

A gyermek a férfi atyja — mondják. A viterbói hegyek-völgyek vidám kis Eugenioja, a Chiesa Nuova buzgó ministránsa, a Visconti-gimnázium komolyszemű nagydiákja ma Szent Péter trónján ül, s a világ békeszomjas népei önkéntelenül feléje fordítják tekintetüket. De feléje fordulnak a világ szebb jövőt álmódó gyermekei, feléje a mi kis növendékeink is, hogy megtanulják tőle, hogyan készüljenek az Isten akarata szerint való nemesebb életre. Isten kegyelme bontogatta ebből a nagyraszületett gyermekből az eljövendő férfit. És bontogathatta bátran, mert Eugenio derűs szívvel hajlott a jóra. Ez legnagyobb tanulsága életének.

*

Szentséges Atyánk! Püspöki szentelésed huszonötödik évfordulóján gyermeki hódolattal és holtig hű szeretettel köszöntünk, mint az Anyaszentegyház Fejét. Szálljon feléd ünneplő ifjúságunk szárnyaló imája: Tartsd meg, Isten, Szentatyánkat, Krisztusnak helytartóját!

Dr. Békés Gellért.

Nagy magyar nemzetnevelők gyermekkora

Az alábbi pár rajzot azon meggondolás alapján adjuk közre, hogy az ifjúságot szerető nevelő számára mindig a gyermek marad a középpont. Az Évkönyv is elsősorban a gyermekhez szóljon! Sok évkönyvben igen értékes, tudományos értekezések olvashatók, de a diákok sokszor hidegen hagyják. Azért írunk tehát a gyermekről, mert ez a tárgy mégis csak legközelebb van gyermekeink világához. Lehet-e számára tanulságosabb, mint ha feleletet kap arra a kérdésre, milyen lehetett a diákkora azoknak a nagy magyar egyéniségeknek, akik felnőtt korukban mint nemzetnevelők átalakító hatással voltak népünkre? Még a szülőket is érdekli, milyen volt az a kis világ, amelyben nagy emberek nevelődtek és amelyből útnak indultak, hogy szellemükkel, jellemükkel még holtuk után is világsítsanak, tanítsanak, vezessenek.

Ez a gondolat vezet bennünket akkor, amikor néhány nagy nemzetnevelőnek gyermekkorát megrajzoljuk, egyiknél saját önvallomása alapján, másoknál a rendelkezésünkre álló életrajzok nyomán vagy pedig egykori iskolatársaik nyilatkozatai alapján.

Gróf Széchenyi István

(Bécs, 1791—1860)

A gyermek Széchenyire legnagyobb hatással szülei voltak. Erről tanuskodik az a szép nyilatkozata, melyben Széchenyi a gyermeki szeretetnek és hálának oly gyönyörű emlékét hagyja: »Mostani fogalmaim szerint semmi más nevelést nem kaptam, mint drága szüleim példáját.« Ez a példa valóban pompás lehetett. Ezt igazolja Széchenyinek egy másik szép nyilatkozata: »A bölcsőtől fogva az volt beljünk oltva, hogy becsületesen kell cselekedni, úgyhogy sohasem voltak kétségben, hogyan viselkedjenek, mert második természetük lett a becsületesség.«

Az édesanya elsősorban a katolikus egyházhoz való törhetetlen ragaszkodásra nevelte fiát és ebből a ragaszkodásból folyó becsületes viselkedésre. Az apa egyre hangsúlyozta az önismeret fontosságát és tetteink ellenőrzésének szükségességét. Ennek a nevelésnek lett eredménye, hogy Széchenyi naponként ellenőrizte magát és észrevételeit fel is jegyezte.

A vallásosság és a belőle folyó becsületesség mellett az édesapja jó magyarságra akarta nevelni. Széchenyi Ferenc minden gyermekének, így István fiának nevelését is magyar emberre bízta. Nagy gondot fordított arra, hogy fia minél több idegen nyelvet beszéljen, de fáradhatatlanul sürgette nála a magyar beszédet is. Kazinczy mondja el, hogy mikor Bécsben Széchenyi Ferencékhez volt hivatalos ebédre, az édesapa azt kívánta, hogy apró cselédjeivel (így szerezte Erdélyiesen nevezni gyermekeit) magyarul beszéljen. (Tud. Gyűjtemény 1822. III. 125.) Hasonló magyaros nevelést kapott édes-

anyjától is. Erre az édesanya büszke is volt. 1818-ban így nyilatkozott Madarász János ügyvédnek: »Én neveltem őt, ő az én legkedvesebb növendékem. Ismerem szellemét, lelkületét. Ő szívvel-lelékkel magyar. Meglátja, ügyvéd úr, Magyarországhban nem volt még oly hazafi, mint amilyen ő lesz.« (Akadémiai Ért. 1901. 46.)

Hogy gyakorlati és szociális életbölcsejét is jó szüleitől kapta, igazolja ez az édesapai levélrészlet: »A pénz csupán el van helyezve nálad, s nem a te tulajdonod, mert nem azzal lépsz az ítélőszék elé, hanem az elszámolás kötelezettségével. Ez indítson téged a pénz megbecsülésére, ha könnyű megszerzése arra bírhatna, hogy nem a szükségest, hasznost, tisztességest, hanem a haszontalant, ártalmast és vétkest szerezd meg rajta. Alattvalóid ve.ejtéke, némely beteg és szükségset, éhséget, szomjúságot szenvedő munkás könnyei tapadnak a pénzhez. Hogy ezeket felszárítsd, a pénz jelentékeny részének a szenvedők atyja nevében vissza kell kerülnie hozzájuk.« (Fraknói: Gr. Széchenyi Ferenc. 343. o.)

Hogy az édesapa a szegényeket, munkásokat mennyire szerette és megbecsültette fiával is, bizonyítja egy rendkívül megható eset. Egyszer Széchenyi Ferenc, mikor István fiával a somogyi Széchenyi-birtokot járta, Istvánnak édesatyja felszólítására meg kellett csókolnia a tisztelgő jobbágyok ősz vezetőjének kezét.

A középiskolai tárgyakat Széchenyi István otthon tanulta házi tanítók vezetése mellett, s először a pesti piaristáknál, majd a soproni bencés gimnáziumban és végül a szombathelyi liceumban tett magánvizsgálatot mindenütt kitűnő eredménnyel. A soproni bencés gimnáziumban például a következő bizonyítványt kapta:

»Tanúsítjuk, hogy Széchenyi István gróf magántanuló a humanitas (főgimnázium) első félévi anyagából szigorú vizsgálat után tehetségének és előhaladásának olyan jelét adta, hogy akárhány versenytárs közül a legkitűnőbbek közé kellene sorozni.

Kiállítottott a soproni királyi főgimnáziumban, 1805. jún. 20-án.«

Horváth Pál O. S. B.

Cervus Ádám O. S. B.

Bármennyire is kiállították róla ezekben az iskolákban, hogy *calculus eminentiae* meruit, maga nem nagy véleményvel volt diákkori képzettségéről és tudásáról: »Lelki tehetségeim igen lassan fejlődtek, igen későn érleltek, úgy hogy felette nehezen és keveset tanultam, és ekkép az, amit tudtam, engem nyilvános tanodában igazság szerint okvetlen a számárpadra emelt volna...« Széchenyi ilyen és sok hasonló nyilatkozáttal sokkal többre becsüli a nyilvános iskolában való járást a magántanulásnál, nemcsak a tanulás, hanem a nevelés szempontjából is. Hiszi, hogy előnyösebben, férfiasabban nevelődött volna, és tárgyilagosabban ítélte volna meg magát, ha diákkorában összekötetésbe került volna hasonlókorú társaival és »ezeknek nagyobb része néha-néha irgalmatlanul földhöz vágta volna« — írja az Önismeret című művében. Elszigetelt nevelésének lett átkos következménye az, miről oly keserűen panaszkodott: »Igazi satyra

volt nevelésemre, hogy úszni 28 éves koromban, korcsolyázni pedig még néhány évvel később tanulgattam, mód nélkül sok viz-ivás és vajmi sok fájdalmas hanyattesés után..« (Önismeret.)

Széchenyiről azonban közismert, hogy túlságosan szigorúan ítélte meg magát, még pedig oly mértékben, hogy magával szemben igazságtalan volt. Csak azt látta magában, ami rossz; tudatlannak tartotta magát, pedig életének ismerői azt állítják, hogy már fiatal korában sokat olvasott, gondolkodott és tanult. Rendszeres ismerete több volt, mint kortársainak.

A fiatalság általában elégedetlen önmagával és másokkal szemben is. Széchenyiben ez a tulajdonság hatványozott fokban volt meg. Túlságosan is szigorúan alkalmazta magára azt a szabályt, amely például később a cserkésznevelésben egyik igen alapvető, üdvös követelmény lett — és amelyre Széchenyi példája a leghatásosabb tanítás: — A cserkész önmagával szemben szigorú.

Gróf Apponyi Albert

(Bécs, 1846—1933)

»Gyermekkorom a lehető legboldogabb volt. Atyám és anyám a legbensőbb kölcsönös szeretetben éltek; soha árnyék nem esett a családi élet összhangjára, amelyben Isten kegyelméből felnőttem. Erős egyéniség volt mind a két szülő. Atyám nagy tehetsége, szilárd és kristálytiszta jelleme mellett jószívű és szeretetreméltó volt. Mi, gyermekei rajongással szeretttük őt; a viszony köztünk benső volt, de az apai tekintélyen soha csorba nem esett. Ifjú koromban valósággal csálhatatlannak tekintettem atyámat, az ő ítélete volt számomra az igazság mértéke. Mit szólnak édesanyámról? Ő a szó szoros értelmében szent nő volt. Soha egy közönséges gondolat nem homályosította el lelkének tiszta tükrét, soha mássai nem volt elfoglalva, mint férje és gyermekei iránti kötelességeivel. Szóval olyan családi légkörben nőttem fel, ahol a tiszta erkölcs, az erkölcsileg jó magától értetődő, természetszerű dolognak tekintetett, a rossz pedig valami távolosó, inkább csak elméletben létező, néhány elvetemült vagy szerencsétlen embert érintő jelenségként szerepelt, ami minket nem is érinthet. De ne gondolja senki sem, hogy ebben a milieuban valami rideg, örömtelen aszketizmus uralkodott; korántsem. Szüleink elvül vallották, hogy a gyermekornak boldognak kell lennie, olyannak, amelynek emléke a későbbi komoly éveket napugárral aranyozza meg, és azért mindent elkövettek, hogy annak áttatlan örömeiben részünk legyen. Szerencsés egyensúlyban tudták tartani a tekintélyt a szeretettel, a komolyságot a vidámsággal. Áldott legyen ezért édes szüleim emléke!

Ennek a harmonikus családi életnek az alapja pedig a mély és egészséges vallásosság volt. A jól megértett keresztény katolikus hiten, a maga teljes orthodoxiájában épült fel az egész. Nekem az a kimondhatatlan kegy jutott osztályrészül, hogy egész ifjúságomban mindig összhangot láttam a hit és a cselekedetek, a tanítás és a példa között.«

»Mivel szüleim szükségesnek látták a jellemképzés szempontjából a surlódást más egyenlőkorú egyéniségekkel és a fokozatos szoktatást az önállósághoz, amit csak a nyilvános nevelés adhat meg, 1857 tavaszán Kalksburgba, a jezsuiták ottani intézetébe kerültem és ott maradtam 1863-ig, az érettségi vizsgálatig. Szüleim mindenesetre úgy akarták, hogy gyermekeik nevelésének gerince a magyarul tudás legyen. Emellett nagy súlyt helyeztek az idegen nyelvekre, különösen a franciára. Midőn Kalksburgba jutottam, a második gimnáziumi osztály második félévében, át kellett lépnem a magyar oktatási nyelvből a németbe. Az átmenet nekem semmi nehézséget nem okozott, mert a németet tökéletesen bírtam.

Még egy óriási előnnyel kezdtem meg az intézeti tanulást: mint másodéves gimnazista, a latin nyelvet teljesen bírtam. Olyan szenvedéllyel fogtam már a szülői házban a latin nyelv tanulásához, hogy egy év alatt abban egészen otthonossá lettem.«

»Kalksburgi éveimről is csak a legmélyebb hálaérzetemmel szólhatok. Hat esztendőt töltöttem a jezsuiták fedele alatt és csak jót láttam, csak jóban részesültem. A nevelés szeretetteljes, gondos és individualizáló volt. Meglátszott rajta, hogy nem kenyérkereset, hanem magasabb hivatás a mozgó ereje. Vallásos hit volt a természetes a'apja, de vallási gyakorlatok túltengéséről nem lehetett beszélni. Hangos vidámság uralkodott a házban.

Hogy milyen szellemben vezette például osztályfőnököm osztályát, arra nézve álljon itt egy diákcsiny leírása, melyet éppen ő velem szemben követtünk el és amelynek értelmi szerzőségével dicsekedhetem. Spinell József kissé ideges volt; előadása alatt ujjai folyton a katedra fiókjának kulcsát forgatták. Ezt észlelve, egyszer zenélő dobozt tettünk abba a fiókba és a kulcslyukon kilógattuk a zsinórt, melynek meghuzása a zenét megindította — a kulcsot persze elvittük, a fiókot bezártuk. Kíváncsian lestük a történéndőket. Jó tanárunk keze ahogyan kereste a megszokott kulcsot, helyette zsinórt találván, a páter gyanupörrel élt és jóideig nem nyult hozzá. Egyszerre azonban, talán valami hibás felelet hatása alatt, elfelejtette gyanuját és jobbnak hiányában, meghuzta a zsinórt és — csengett a zene a komoly tanteremben és megindult a fülrengető hahota, amelyben azonban senki jobb kedvvel nem vett részt, mint maga a kifigurázott tanár.«

»Társaim összessége, a körükben élés, nagy és üdvös átalakító hatással volt reám, amennyiben kigyógyított kora ifjúságom legfélelmeesebben megnyilvánuló hibájából: a túlérzékenységből és az abból eredő rettenetes indulatosságból. Akik csak későbbi időkben ismertek, nem is sejtették, hogy olyan mérges fiú voltam, akitől az indulat pillanataiban minden kitelt. Nos, pajtásaim ezen gyen-

geségemet hamar felismerték és sportot csináltak abból, hogy ingerljenek. Vagy két éven át nagyon sokat szenvedtem ezen a néven, míg rá nem jöttem, hogy az egésznek véget vehettek, ha egyszerűen fel nem ülök az ingerkedésnek és dühöngés helyett nevetek rajta. Ezen a módon oly gyökeresen kigyógyultam abból a hibából, hogy az soha többet erőt nem vett rajtam.«

Prohászka Ottokár

(Nyitra, 1858—1927)

Prohászka Ottokár, ha nem egy kis nemzet gyermeke, hanem egy nagy nép fia lett volna, ma csodálattal beszélné róla az egész világ. Ha mint magyar emberről nem is ír róla a művelt világ, mi mégis boldogok vagyunk, hogy nekünk adta őt a Gondviselés.

Gyermekkorában volt egy megkapó tény, amely bátorításul és vigasztalásul szolgálhat azoknak a diákoknak, akik rosszul kezdi tanulóéveiket. A későbbi csodálatos szónok és író és a későbbi nagy tudós, 10—13 éves korában gyenge tanuló volt. Sok elégtelen jegyet kapott és sok elégtelen dolgozatot írt, mivel kisdíák korában még igen sokat küzdött a magyar nyelvvel. Azonban példátlan szorgalmával és páratlan lelkiismeretességével csakhamar osztályának legjobb tanulóává küzdötte fel magát.

Meglepő is, hogyan fejlődhetett a magyar nyelvnek olyan pompás mesterévé az a Prohászka, aki fiatal éveiben igen keveset volt igazi magyar környezetben. Szülei német műveltségűek voltak. Velük később is állandóan németül levelezett. Gyermekkorában sokat volt szlovákok között. Majd pedig a magyar-szlovák nyelvhatáron levő Losoncon nevelkedett, ahol bele ivódott a nála később is mindig jellegzetes palóc-kiejtés. Nagydiák korában az akkor még inkább németül beszélő kalocsai jezsuita atyák között élt, majd pedig hét esztendőt töltött római főiskolájának latin környezetében. És mégis ebből a Prohászka-ból lett az az író és szónok, akinél mesteribben kevesen kezelték a magyar nyelvet.

Már kis korában igen érdekelte, mi vár az emberre a más világon és jó szülei mellett ezek a gondolatok indították el őt a ítőkéleletességnek útján, amelyen soha meg nem hátrált, sőt egyre nagyobb lendülettel tört rajta előre.

Számunkra, kik olaszjellegű iskolához tartozunk, érdemes a megemlítésre, hogy Prohászka már diákkorában nagyon vágyódott abba a Rómába, amely »mindannyiunk édesanyja«. Ezt írta egykor naplójába: »O Roma nobilis, . . . te benedicimus; salve per secula! Hányszor mondtam e verset magamban, midőn az esztergomi szeminárium folyosóján sétáltam föl-alá a hetedik és nyolcadik osztály klasszikusait forgatva.« A képzelet szárnyain aztán átrepült Rómába és azt kérdezte: »Nem volna itt egy hely egy ifjú számára,

ki néha álmában is suttogja: Te benedicimus, salve per saecula! »Óhaját meghallgatta az Isten. Hét évig lehetett az örök város lakója, és Schütz professzor szerint »életének semmiféle más eseménye vagy szakasza megközelítőleg sem markolt bele oly mélyen, maradandóan a lelkébe, mint az a hét év, mely néhány napnak tűnt fel előtte — prae «moris magnitudine».

Gróf Teleki Pál

(Budapest, 1879—1941)

Gróf Teleki Pál mondható a mi iskolánk atyjának. Tőle ered annak gondolata. Ő szemelte ki iskolánk helyét, ő tűzte ki célját, fejtette ki a tanítás módjait; ő indította meg az építkezést.

Ha érdekel bennünket nagy magyar nemzetnevelők gyermek-kora, akkor elsősorban az ifjúság eme nagy barátját kívánjuk megismerni.

Hogy megértsük Teleki Pál lelki alkatát, ismernünk kell származását, szüleinek jellegzetes lelkivilágát. Atyja gróf Teleki Géza, aki a múlt század nyolcvanas éveinek végén belügyminiszter volt, előkelő gondolkozású, jókedvű, adakozó magyar úr volt. Úr volt a szó legteljesebb értelmében. Édesanyja görög származású lány volt: Muráti Irén.*) Ő több tekintetben ellentéte volt férjének. Szelíd lelkületű, csendes, vallásos, takarékos, gyakorlati érzékű asszony volt. Teleki Pál lelkülete sok vonását édesatyjától, sok jellegzetes lelki tulajdonságát pedig édesanyjától örökölte; a nevelésben egészen édesanyja hatott rá.

A kis Teleki Pál — most is élő társai szerint — vékony, magasnövésű fiú volt; finom, törekeny testű gyermek, szép, leomló fekete hajjal. Édesanyja a szellőtől is védte, nem engedte sportolni, féltette más fiúk esetleges durvaságától. Csupán egy-két magyar arisztokrata család gyermekével, a Csekonics-, a Wenckheim- és Hunyady-fiúkkal volt szabad néha összejönni. Az arisztokrata fiúk nem jártak nyilvános iskolába. Minden főúri családnak megvolt a maga egy, esetleg két nevelője, akikre a gyermekek nevelése bízva volt. A kis grófok hétkor keltek. A reggeli után öt-hat órás szellemi foglalkoztatás volt. Ezt követte a déjeuner, a villásreggeli, s utána jött a Pesten lakó arisztokrata gyermekekéknél, mint Teleki Pál esetében is, az elmaradhatatlan dunaparti séta 1-től 3-ig. A fiúk azonban nem szaladgálhattak kényük-kedvük szerint a Dunaparton, és nem játszhattak a homokban vagy kavicsokkal, esetleg kis

*) Atyja néhai Muráti Konstantin, anyja Macedoniából származott Sacellary Mária. A görög bevándorlások már a mohácsi vész utáni időkben kezdődtek, nagyobb kolóniákban való települések nyomai azonban az 1680-as évekre vezethető vissza. A pesti görögök az eredeti alapító okirat szerint 1788 évi április 18-án alakultak csak egyházközséggé. Ebben az alapításban a gazdag Muráti család, melyből a mi Teleki Pálunk édesanyja származott, igen tekintélyes összeggel szerepelt. A 80 család, mely Budapesten megtelepedett, különben is mind dúsgazdag volt, és hatalmas vagyonukon megszerezték maguknak az akkori Pestnek azt a tekintélyes darabját, mely a József nádor-tériől kiindulva a piaristákig terjed. Ezek az előkelő és gazdag görögök: „phainorioták” minden vonatkozásban igen fellendítették az akkori Pest életét. Előkelő életmódjukkal, költekezésükkel magukra fordították még az akkori, nagyon zárkózott magyar arisztokrácia érdeklődését is, annyira, hogy — amiként a Teleki-Muráti házasság is mutatja — a magyar főnemesség tagjai és a görögök egybe is keltek.

hajókka, hanem szépen illedelmesen nevelőik mellett kellett lépetniök, és hallgatniok kellett házitanítóik oktatásait. Uzsonna után megint egy kis munka következett, esetleg különórák, zene, nyelvek. Majd nemsókára hozzákezdtek az öltözködéshez, mert hét órákor már ünnepiben kellett lenniök, hogy ők is résztvegyenek az estében, amelyen szigori előkelőség uralkodott. A kis grófoknak csendben, szótlánul kellett ülniök és hallgatniok kellett a nagyok komoly beszélgetését. Azután, ők maguk is átvonultak a szalonba, ahol egy darabig tovább folytatták az ülést és a nagyok beszédének hallgatását és amikor az álom kezdte őket elnyomni, illedelmes meghajolás után vissza kellett vonulniok a lepihenésre, hogy a következő napot szintén hasonló szabályszerűséggel töltsék el. Csak a szombati nap és a vasárnap hozott egy kis változatosságot a fiúk életébe. A szombatdelután vagy a Nemzeti Színházban vagy az Operában vagy pedig a Népszínházban töltötte a kis Teleki Pál barátaival együtt. Mint gyermekek nem a darab igazi szépségét vagy komolyságát kecsék, hanem a tréfás mozzanatokat.

Vasárnap délutánokon jött el az egyhangú fegyelemben nevelt gyerekek számára az igazi felszabadulás, a gyönyörűségek gyönyörűsége. Három-négy grófi családnál jöttek össze váltogatva a kis grófi jóbarátok. Ilyenkor korlátlanak mondható szabadságot élveztek. Ki is használták a kis fiúk. Különösen felejthetetlenek maradtak a Wenckheim-palotában, a mai fővárosi könyvtárban elkövetett csinytevések. Itt a kis főúri jóbarátok gyakran háborusdít játszottak. Az összetologatott butorok alkották a váratokat. Sokszor nagy heveséggel folyt a támadás és a védelem. A csendes Pali grófból ilyenkor tört ki igazi természete: készítette a terveket, osztogatta a parancsokat, kitérő cseleket eszelt ki. A küzdelmekben kis ökle osztogatta a csapásokat és arról volt híres, hogy sohasem adta fel a küzdelmet. Mindig az ő bátorsága döntötte el a csata sorsát, pl. a nádorfehérvári küzdelem sorsát, amelyet újra és újra oly szívesen játszottak meg. Ebből a korból maradt rajt a »király« becéző neve, ahogyan később, még egyetemi hallgató korában is, szólították barátai.

Minden gyermekkori megnyilatkozása azt bizonyítja, hogy külső megjelenése ellentétben volt jellemével. Külsőleg szerény, bátortalan, szinte félnék, sőt félszeg volt, de amint barátai közé a maga körébe került, érvényesült igazi bátor, férfias természete: Az édesanyjától örökölt és az egyoldalú, elzárt nevelés hatása alatt kialakult bátortalanságon győzött az édesapai lelki örökség: a szép, bátor, férfias lelkület.

Cserkészszeretetének kulcsát is nevelésében találjuk meg. Bátortalan gyermekkori természetének valami olyan fiús dolog kellett, ami kihozta volna a benne lappangó férfias tulajdonságokat, értékeket. Gyermekkorában nem kapta meg azt, amit szomjazott, amire szüksége lett volna. Ezt később férfikorában kellett pótolnia. Éppen ezért érthető, hogy kapva kapott a cserkészeten, amelyben elkésve ugyan, de újra élhette azt a fiús gyermekéletet, amely neki a maga idején nem adatott meg. Innen érthető az a hártatlan szeretet, amellyel a cserkészeten függött, és ezért látta országos szempontból is a cserkészetben az egyik legnagyobb nemzetnevelő tényezőt.

A gyermek és az ifjú az olasz művészetben*

Ebben a kis tanulmányban felénk ragyog a mosolygó, egészséges gyermek művészeti ábrázolása a festészetben és szobrászatban. Kitérül előttünk az emberi élet a maga első, kedves rügyfakadásában. A gyermek mindig nagy öröm forrása: az ártatlanság, az üdeség, a játékos elevenség sok békés érzést, szórakozást nyújt a felnőtteknek. Királyokról olvassuk, hogy egészen gyermekeké tudtak lenni gyermekeik közt. Magunkról tudjuk, hogy az élet küzdelmeiben elfáradva milyen felüdülést jelent a gyermekek játékanak szemlélése. Egyik nagy író szerint Isten a paradicsomból három szépet hagyott meg: a csillagokat, a virágot és a gyermekszemet. A gyermek szemében két örökmécses ég: a hit és a szeretet lángja. Ez lobog felénk, ha gyermekarcokat szemlélünk.

Milyen érdekes végig kísérni a gyermeket első öntudatlan életétől, az ösztönös élet megindulásától értelmi, erkölcsi élete kialakulásáig! A táplálkozás és a játék az első foglalkozása, de lassankint nyilvánodik megfigyelőképessége, elkezdí mondogatni: papa te, mama te, add ide, mindent meg akar hódítani, kis önző jószágga lesz. A nevelés aztán lépésről lépésre alakítja, a szeretet szeretetet vált ki belőle. Napról-napra egyre több ragad rá, új szavak jelentkeznek ajkán. Itt is, ott is elles valamit, olyat is, amit nem is gondolna az ember. Csupa ígéretdé, az emberiség reményévé válik. Utánozza a felnőtteket játékaiban. Egész életünk gyökerei ezekben a gyermekkori játékokba nyulnak vissza. A családhoz, a társadalomhoz, a természethez, Istenhez való viszonyunk mind ide a gyermekkori játékokhoz nyujtják vissza a hajszálgöke-reiket. Itt alakul ki jellemünk, hogy szelídek vagy erőszakosak, merészek vagy félénkek, rendesek vagy zabolátlanak, jók vagy csintalanok, hamisak, büszkék, dacosak, lomhák, irigyek vagy egyenesek, őszinték, áldozatosak, tevékenyek, jólelkűek leszünk-e. Egyszer csak megjelennek az arcon a háta-rozottság, a céltudatosság, a felelősségérzet jelei s a szülők fájdalommal veszik észre, hogy gyermekük már saját útjait járja, önállón gondolkodik s útjai és gondolatai sokszor már nem a szülők útjai és gondolatai. De nyugodtak lehetnek; ha gyermekük szívébe ojtották a hit, remény és szeretet isteni erényeit, ha biztosították gyermekük számára a boldog, vidám, imádságos, munkás gyermekkort, akkor olyan iránytűt adtak gyermekük kezébe, mely eligazítja az élet legmostohább viszonyai közt is.

Ebben a rövid tanulmányban végig kísérjük az olasz művészetben a kis gyermek életét a maga kis vegetatív életétől kezdve egészen addig a pontig, amikor már önállósítja magát és megindul az életbe.

Bernardo Strozzi, XVII. századi barokk mester abban a pillanatban ábrázolja a Madonnát, amikor a kis Jézust eteti. Menynyire közel hozza hozzánk az isteni gyermeket! Eszünkbe jutnak azok a képek, ahol a Szent Szűz csendesen foglalatoskodik rokkája mellett s ott játszik a közelben szent fia az ácsszerszámokkal,

* Kivonat a szerzőnek egy nagyobb tanulmányából.

utánozva nevelőatyja munkáját. Felice Carena már abban a korban ábrázolja a kis baubínókat, akiket virágoknak nevez, mikor maguk végzik az életfenntartás nagy munkáját. A nagy olasz Madonnafestők királya Rafael. Ismerjük a Madonna del Granducáját, a Nagyherceg Madonnáját, kis fiával, aki szeretettel simul anyjához, kezével, lábával anyjára támaszkodva. Vagy Filippino Lippi képét, melyen a Szűzanya imádja isteni fiát. Bronzino Szent családjá is kedves kép, amint Szent János csókolja az alvó kis Jézust, szülei pedig szeretettel figyelik. Filippino Lippi már nagyobbacska gyermekek, angyalok kíséretében jelenteti meg a Szent Szűzet Szent Bernátnak. A kép Firenzében van. Kevés képen lehet látni ennyi figyelmet, odaadást, csodálatot gyermeki arcon kifejezve, mint ezen. Egészen el vannak telve a jelenet szépségétől. Mély érzések tükröződnek az arcokon.

Ugyancsak mély érzések hatása alatt állanak Giotto angyalai, akik a keresztrefeszített, meghalt Üdvözítőt siratják. Nagy kifejező erő van mozdulataikban, arcvonásaikban. Ő még az 1300-as évek formanyelvén, tehát még egy kicsit nehézkesen, de nagyon őszintén fejezi ki a gyermekek érzelmi világát.

Az 1400-as évek mesterei nagy kedvvel díszítették az emlékműveket, domborműveket, gazdag virágfüzerekkel játszó puttókkal, húspárnás, mosolygós kis gyermektestekkel. A kecses mozdulatú, eleven gyermekek ábrázolásában legkiválóbb Donatello volt. A gyermeki test anatómiáját is kitűnően ismerte. Ugyancsak híresek Melozzo da Forli angyalai. A mennyei dicsőségben élő Krisztust veszik körül. Csupa mozgás az egész kép.

A gyermekjátékok sokat szerepelnek a művészetben. A játék nagyon fontos a gyermek életében, egész jövője a gyerekkori játékokban gyökerezik. Bellini Allegoriáján négy kis gyermek játszik a paradicsom fáiról lehulló almával, narancsal. Baroccionak kis labdázó urbinói hercege, Bronzinsonak Medici hercege, aki verébbel játszik, Veronesenek csengetyűvel játszó kis gyermeke is közismert. A firenzei S. Maria del Fiore örökké híressé lett Donatello és L. della Robbia játékos, táncoló, zenélő, éneklő angyalairól. Boltraffio budapesti képe a kis Jézuskát mutatja be, amint mohón nyúl a gyümölcs után. A játékszenvedélyt mutatja be Caravaggio képe, melyen valóságos jellemrajzot kapunk. A hamis játékos összecimborál egyik gonosz társával és a jóhiszemű játékost becsapják. Az életnek egyik sötét oldalát mutatja e kép. Hova sülyedhet már a fiatalember, ha a pénzvágy, a nyereségszomj elragadja! A bőjttől és lemondástól kiaszott ifjú testet nagyszerűen mutatja Donatello Ker. Szent Jánosa. Tekintete szelid, félig nyitott szája szomorú. Étele sáska és erdei méz, ruhája báránybőr. Lezsarolt testében erős lélek, eszményi gondolkodás, mindent elviselni kész nagy tűz ég. Allori képe azt a jelenetet mutatja, mikor csodátevő Szent Julián egy vak fiút meggyógyít. Most száll ki a bárkából tapogatózva s a szent oltalmába veszi s kórházában meggyógyítja. Raffaello is megörökít egy gyógyítást. Szent Máté mondta el, hogy táborhegyi megdicsőülése alkalmából Jézushoz vittek egy beteg fiút, ki sokszor összeesett, többször tűzbe, máskor vízbe is

esett. Az apostolok nem tudták meggyógyítani. Krisztus egy szavával meggyógyítja a már-már önkivületi állapotba eső, dühöngeni kezdő fiút.

A beteg gyermek is helyet talál a művészetben. Stefano Ussi, hogy városkájában, Viareggióban kórházat építhessen, megfestett két öt és tíz év közti gyereket a betegágyon, hogy ezzel indítsa áldozatkészségre a város lakóit. Betegágyuk nemsokára halálos ágygá lesz! Valóban megindító, amint az egyik anyjának utolsó ajándékával, egy csokor ibolyával mozdulatlanul fekszik az ágyon. A tavasz virágai mellette, de ezek neki már az utolsó tavaszt hirdetik. A másik kis fiú tágra nyílt szemmel kér segítséget. Szép nagy fekete szemei már szintén a halál árnyékáról beszélnek. Ussi képeinek sikerült a közönséget áldozatkészsére bírni s most a gyermekek a tengerparton üdülve küzdenek a korai mulandóság ellen. A korai halál árnyéka Sassoferato gyermek Jézusának arcán is megjelenik, valamint Botticelli több angyalának arcán is.

Az orvosi tudomány küzdelmét a gyermekbetegségek ellen örökíti meg Monteverde, mikor egy oltást mutat be szobrán. Jenner doktor saját fián próbálja ki orvosságát. Milyen komoly odaadás és felelősségtudat ül arcán és milyen eleven, friss, üde az egész testével ellenszegülő kis gyermek ábrázolása! Mannozi azt a pillanatot örökíti meg klasszikusokon nevelődött művészetével, mikor Venus a kis Amort fésülgeti s kócos fejét rendbehozza.

A Tövishúzó fiúban a klasszikus művészet azt a kis hőst örökíti meg, akinek a lábába a versenyzetés alatt tövis ment s a küzdelmet mégis megnyerte. A győzelem után nyugodtan ráül egy tuskóra s nagy figyelemmel húzza ki lábából a tövist. Meglep bennünket mozdulatának természetessége, miközben testének fiatalos formái szépen érvényesülnek. A fájdalom teljesen hidegen hagyja. A klasszikus művészet, mint minden más alkotásában, ebben is nagy önfegyelmről, önuralomról tanuskodik. Gaspare Traversi képén már nem látjuk a gyermek részéről azt a nagy önuralmat, mikor az orvos operálja. Apja, anyja kérleli, fogja, de a gyerek csak sir, jajgat, talán nem is a műtét olyan fájdalmas, mint inkább az ifiúr fél nagyon az operáló tűtől.

Nagyon megható az elhagyott gyermekeknek az ábrázolása. A társadalom nem mindig gondoskodott eléggé az árvákról. Luigi Nono két kis éhező szegény gyermeket mutat be, amint a templom oszlopának tövében egymásra borulva várják a jószívú emberek segítségét. Kora társadalmi bajának hű értelmezőjévé vált itt a művész. Longoni szintén két kis elhagyott gyereket ábrázol, akik közül a nagyobbik már tudja, micsoda küzdelem az élet. A kisebbik még önfelédten, mosolyogva éli nyomorúságát.

A gyermek lassan ifjává fejlődik. Nevelői, a korszellem kialakítják lelkét s indul az élet útjára. Pinturicchio kereszties lovagja teljes fegyverzetben imára kulcsolja kezét, mielőtt a szentföldre indulna. Nagy küzdelmek előtt áll. Istent hívja segítségül az élet küzdelmeinek dicsőséges megharcolására. Benozzo Gozzolinak Medici Lőrince, mint a kis Jézus imáadására siető Három királyok egyike, szintén ifjúi lelkesedéssel indul el az életbe, hogy majdan

1. Costa: Szt. Sebestyén. — San Sebastiano.

2. Sodoma: Szt. Sebestyén feje. — Testa di S. Sebastiano.

3. Perugino: Az ifjú Raffaello. — Raffaello Giovanetto.

4. Raffaello Sanzio: Önarckép. — Ritratto, dipinto da lui stesso.

5. Donatello: Nevető gyermek. — Busto di fanciullo ridente.

6. Donatello: Szt. György. — San. Giorgio.

7. V. Gemito: A Halász. — Il Pescatore.

8. V. Gianini: Balilla-emlékmű. — Monumento a Balilla.

a történelem egyik legfényesebb korszakát valósítsa meg Firenzében, ahol a művészetek, tudományok, gazdasági, társadalmi élet olyan virágzásra jutottak, mint kevés más helyen. Kora minden pompája meg van örökítve ezen a képen. Míg a keresztes vitéz inkább befelé fordul, lelkébe néz, lelki érdekekért áldozza fel életét, Lorenzo Magnifico inkább a világba néz, immanens, evilági világnézet a transcendens, másvilági világnézettel szemben. Giorgione Ifja részére is ütött már a férfigond órája. Készen van a küzdelemre. Nem elragadtatással, de komoly megfontoltsággal néz a valós jövőbe. Már majdnem férfi, de még rajta van az ifjúságnak meg nem zavart üdésége. Szenvedélyek még nem szántottak árktot sem homlokára, sem arcára.

Perugino, a későbbi nagy Madonnafestő, Raffaello ifjúkori kedves arcát festette meg, mikor még telt ifjú arca nagy szemekkel mered a világba, csodálkozó szelid szemei mindenkit lebilincselnek kedves egyénisége számára. Önarcképen már eltűnnek ifjúkori telt vonásai, de szemének tüze megmaradt.

Szent Sebestyén vértanusága is alkalmat ad a művészeknek az ifjú test ábrázolására. Csak Costáéra és Sodoméra hivatkozunk.

Szent György lovag, aki a mi Szent Istvánunknak is kedves védőszentje volt, s épen az ő és Szent Márton pártfogásával verte le Koppány lázadását, az olasz művészetben szintén sokat szerepel. Leghíresebb szobra Donatellótól való, aki ebben a szoborban még összekapcsolja a középkori gotikus hagyományokat az ujonnan feltűnő reneszánszsal.

Donatellótól való a Nevető Gyermekek szobra is. (5. ábra.)

Vincento Gemito egy halászyereket mutat be odaadó munkájában.

Az új olasz gyermektípusnak, a balillának ábrázolásai közül csak Vincenzo Gianiet említjük.

Ha végignézzük a nagy művészek alkotásait, sok bájos jelenet csillanik szemünkbe a gyermek életéből. De mindegyik kép csak egy részlet, egy-egy töredék. Előttünk, nevelők előtt azonban nemcsak töredékek élnek a gyermekről, mi az egész gyermeki életet nézzük, úgy, ahogy a Teremtő műhelyéből kikerült. Nem az empire és biedermeier kor nagyos viseletű »pöttöm felnőttjei« állnak előttünk, sem a romantikusok gyermekrajongásából született túlságosan költői — s épp ezért talán nem is igazi — képe, sem a lélekelemzők apró bűnözői, sem a liberális idők gyárakban megsápadt kicsiny penészvirágai: hanem egy bontakozó, életerős, sokat ígérő ifjúság. Melyik nevelő lelkét ne indítaná cselekvésre ez a kép? Melyik nevelő lelkében nem szólal meg a művészi alakító vágy,

hogy ezekből a gyermekekből erős ifjakat, Egyházhoz hű, hazaszerető férfiakat neveljen?

A művész csak egyetlen mozzanatot, jelenetet örökíthet meg. Előttünk ellenben él a fiatal élet a maga teljességében, amelyet komoly felelősséggel, az évszázados bencés nevelési hagyományok szerint igyekszünk úgy alakítani, hogy a jövő társadalmának értékes munkásai, országépítő és országfenntartó férfiak legyenek.

Mihályi Ernő.

I.

Iskolánk belső élete

1. Az iskolaév lefolyása

Az iskolaévet szeptember 8-án kezdtük meg Veni Sancteaval és évnnyitó ünnepélyel.

A karácsonyi és husvétii szünetek szabályszerű ideig tartottak. Szénszünetre egyetlen napot sem vettünk igénybe. A hivatalos szüneteken és Hóman Bálint m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr látogatása alkalmával élvezett miniszteri szüneten kívül egyéb szabadság nem szakította meg a tanítás rendes menetét.

Az utolsó előadási nap június 13-án volt. Június 15-én, 16-án és 17-én voltak az összefoglalások, és a Kat. Tanügyi Főigazgatóságtól adott engedély alapján még ugyanazon a napon hazaengedték tanítványainkat.

2. Személyi változások a tanári testületben

Az iskolafenntartó főapát úr rendelkezése alapján Legányi Norbert Balatonfüredre került fürdőigazgatónak. Eszményi nevelőt és tanárt veszített benne az intézet. Távozásával árvaságra jutott a szépen meginduló aerokör is. Megvált az intézettől Szabó Alajos rajztanár és Bálint Béla testnevelési tanár is, akik az átmeneti időben szívesen álltak munkájukkal az intézet rendelkezésére. A szigorú, de mégis melegen érző tanár emléke marad meg mindkettőjükről tanítványaink szívében. Intézetünkhöz kerültek dr. Danczi Villebald, Polgár Vilmos, Sarlós Engelbert bencés tanárok, Szabados Jenő h. rajztanár és Szittner Lajos h. testnevelési tanár. Sarlós Engelbertet egy hónapi tanítás után főapát úr Sopronba helyezte. Tanítványaink szeretete kísérte a finomlelkű nevelőt és a világozan

Fent: Gróf Thaon di Revel olasz pénzügyminiszter látogatása. — Lent: Megérkezett a Documenti di vita italiana.
In'alto: Visita del conte P. Thaon di Revel, ministro italiano delle finanze. — In basso: Sono arrivati i Documenti di vita italiana.

magyarázó tanárt a szép Sopronba. Szittner Lajos március 1-én állami h. tanárrá való kinevezést nyert Szabadkára. Itt tartózkodása idején lelkiismeretes munkával végezte tanári kötelességeit. Helyébe került Farkas Sándor h. testnevelési tanár a komáromi bencés gimnáziumból. Szabados Jenő március elején katonai szolgálatra vonult be. Azóta az oroszországi harcterről küldözgeti a reményszínű levelezőlapokat. Tanítványai minden nap közösen imádkoztak érte, hogy az Úr Isten segítse vissza egészségben és a magyar győzelem boldog érzésével.

Az olasz társalgást most már harmadik éve Albo Centoni lektor látta el, komoly tekintélyt tartva, de mégis élvezve a fiúk szeretetét. Éveleji távolléta idején A. Deliperi úr, az Istituto Italiano győri intézetének lektora volt szíves helyettesíteni. Ezúton is köszönjük, mit nagy tudásából a fiúknak nyújtott. Nagy pedagógiai rátermettséggel mindvégig érdekessé és ugyanakkor tanulságossá tette a társalgási órákat.

3. Hivatalos és egyéb látogatások

Az állami főfelügyeleti jog gyakorlására Madocsai Pál tanügyi tanácsos március 18-án és 19-én végezte hivatalos látogatását.

A Kat. Tanügyi Főigazgatóság részéről Milakovszky László kat. tanügyi főigazgató május 18-tól 20-ig látogatta meg intézetünket. A látogatást követő értekezlet 20-án volt.

Dr. Pammer Odiló, a hittanítás főapáti biztosa, február 7-én minden osztályban megjelent egy-egy hittanórán és június 13-án elnökölt a hittani vizsgálatokon.

A hivatalos látogatásokon kívül az év folyamán magas közeleti méltóságok is kitüntették iskolánkat megjelenésükkel. Így Stefánia kir. hercegnő öfensége férjével Lónyay Elemér herceggel, dr. vitéz József Ferenc kir. herceg és Anna kir. hercegnő öfensége. Itt kell megemlékeznünk Hóman Bálint m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr látogatásáról is, aki május 29-én jelent meg intézetünkben. Megtekintette az új iskola befejező munkálatait, megjelent kis ifjúságunk körében, és a fiúkkal a legközvetlenebb módon beszélgetett el.

Ugyanakkor látogatta meg iskolánkat gróf Paolo Thaon di Revel olasz pénzügyminiszter úr is, kinek tiszteletére a fiúk énekeltek, olasz és magyar verseket adtak elő, és egyikük rövid üdvözlő beszéddel köszöntötte. Magas vendégünket a fiúk szereplése szemmel láthatóan igen meghatotta, minek bizonyossága az a hosszú távirat, melyet Rómába való megérkezése után küldött az iskolafenntartó főapát úrnak.

Az olasz pénzügyminiszter urat elkísérte pannonhalmi útjára Reményi Schneller Lajos pénzügyminiszter úr is, akire a pannonhalmi diákok szereplése oly jó hatást tett, hogy a magas vendégek tiszteletére rendezett vacsora alatt külön köszöntötte a jelenlevő diákokat. A nagyon megható jelenet emlékére itt is megörökítjük a magyar pénzügyminiszter úrnak diákjainkhoz és — lehet mondani — minden magyar diákhoz intézett tanulságos szavait:

Kedves Fiaim!

Én most hozzátok fordulok, hozzátok akarok szólni. Ti ma délután könnyeket csaltatok szemembe, a sokak szerint száraz és rideg pénzügyminiszter szemébe. A könny azért jelent meg szememben, mert láttam, hogy ti teljesítettétek, híven teljesítettétek a rátok bízott feladatokat, kötelességeket.

Én a magyar jövőt abban látom, hogy mindenki teljesítse a kötelességét maradéktalanul ott, ahová a Gondviselés állította.

Hálából most nektek egy tanulságot mondok el az én életemből. Én is voltam diák, mint ti. És bizony én sem tanultam meg mindig rendesen leckéimet, bízva abban, hogy a tanáraim úgy sem veszik észre. Mert bizony a tanárok sem vesznek mindent észre. Később azonban kint az életben hamarosan megbántam könnyelműségemet. És titokban, éjtszaka kemény tanulással igyekeztem pótolni mindazt, amit elmulasztottam. De akkor már ez sokkal nehezebb volt. Bizony, ilyenkor nagyon-nagyon szégyeltem magam.

Tanuljatok ebből a példából és a jövőben soha se felejtsetek el, hogy mivel tartoztok a magyar jövőnek!

Ti ma örömet szereztetek nekem. Még bátorítást is adtatok. Néha bizony az ember úgy érzi, hogy nem bírja már tovább. De ha ilyenkor fiatal fiúarcokba nézek, akkor mindig új erőt merítek, úgy, amint ma délután belőletek is.

És most tirátok emelem poharam, a magyar ifjúságra; és egyben az olasz ifjúságra is, mert hiszem és tudom, hogy e két ifjúság szoros kapcsolata és barátsága fogja a nagy háború végén elősegíteni a magyar jövőndöt és fellendülést!

Isten segítsen benneteket!

Megtekintette épülő intézetünket dr. Radocsay László m. kir. igazságügyminiszter úr is 1941. október 12-én és Bánffy Dániel m. kir. földművelésügyi miniszter úr 1941. október 25-én.

A magyar igazságügyi miniszter úr társaságában volt itt Schlegelberger német igazságügyi államtitkár úr, ki utóbb értékes könyveket küldött a szereplő diákoknak.

A nagy m. püspöki kar részéről kitüntették iskolánkat látogatásukkal Grósz József szombathelyi, báró Apor Vilmos győri megyéspüspök úr, dr. Hász István tábori püspök úr, Kriston Endre egri és Kovács Vince váci segédpüspök úr.

Meglátogatta intézetünket Preszly Elemér ny. főispán, a Bencés Diák-Szövetség elnöke is.

Új iskolánk falai között köszönthettük vitéz Hennyey Gusztáv altábornagy urat, a székesfehérvári hadtest parancsnokát Szirmay Aladár vezérkari ezredes úr társaságában.

A magyar írók vezérét, Herczeg Ferencet is vendégeink között üdvözölhettük.

Dr. Stolpa József VKM. államtitkár úr, az intézet nagy jóakarója és Velics Lajos min. osztályfőnök úr egy alkalommal szintén megjelentek közöttünk. Végigjárták az épülő intézet minden helyiségét, minden iránt érdeklődtek, hogy tiszta képet nyerjenek arról a szerepről, amely az új iskolára az olasz-magyar barátság szempontjából vár.

Egyetemi tanáraink közül a következők keresték fel iskolánkat: dr. Boleman Géza, dr. Bognár Cecil, dr. Gerevich Tibor, dr. Germanus Gyula, dr. Farkas Gyula, dr. Horváth Sándor, dr. Karner Károly, dr. Klemm Antal, dr. Melczer Miklós, dr. Molnár Kálmán, dr. Vargha Damján, dr. Várady Imre; a különféle minisztériumokból pedig Csizik Béla pénzügyi államtitkár, dr. vitéz Terbócz Miklós miniszteri osztályfőnök, dr. Kammermayer Oszkár, dr. Mártonffy Károly, Ottó László, dr. Prém Lóránt, dr. Szukováthy Imre min. tanácsosok, dr. Bassola Zoltán min. o. tanácsos, dr. Bohn Ferenc testnevelési szakfelügyelő.

Meglátogatták iskolánkat dr. Fabinyi Tihamér ny. pénzügyminiszter, Varga Imre, a Legfőbb Számvevőszék elnöke, Baranyay Lipót, a Magyar Nemzeti Bank elnöke, gróf Somssich László, a Magyar Nemzeti Bank alelnöke, Quandt Richárd, a Magyar Nemzeti Bank vezérigazgatója, báró Radvánszky Antal, a Magyar Nemzeti Bank vezértitkára, Ambró István, a Budapesti Magyar-Olasz Bank vezérigazgatója, Endrédy Vendel zirci apát, dr. Telbisz Miklós alispán, Koller Jenő győri, Farkas Sándor székesfehérvári polgármester, dr. Vaszary Mihály váci püsp. irodaigazgató, Zilahy Lajos és vitéz Somogyváry Gyula írók, Pattantyus Ábrahám Imre, a győri gép- és vagongyár igazgatója, Pákai Albert, a szombathelyi prem. gimnázium, Palos Bernardin, az egeri ciszterci, dr. Holenda Barnabás, a győri bencés, dr. Dobrovich Ágoston, a komáromi bencés, dr. Saly Arnulf, a kőszegi bencés gimnázium igazgatója, dr. Pühr Ferenc a győri leánygimnázium igazgatója, Böhle Kornél, továbbá dr. Tassy Ferenc, genovai-torinói lektor.

Külföldi előkelőségek szintén gyakran látogatták intézetünket.

A már említetteken kívül látogatásával tüntette ki intézetünket Riccardo Bacchelli, olasz akadémikus, sok kiváló irodalmi alkotás, többek közt az *Il Molino sul Po* szerzője is. Pannonhalmi látogatásáról a következőkben számol be a *Corvina* 1941. december 1-i számában:

... Voltam Pannonhalmán, hová kedves barátaim vittek a vendégszerető szerzetesek meglátogatására azon a bencés hegyen, mely kolostorában és annak okleveleiben mintegy dióhéjban oly sokat őriz a magyar művelődésből, a kezdettől egészen napjainkig; láttam, hogy a nyugati szerzetesek nagy pátriárkájának fiai mily jól tanítják az olaszt tanítványaiknak. Az általuk elért eredmény igazán csodálatos, de amikor hallgattam, hogy a fiúk a legjobb kiejtéssel, előadással és megértéssel szavalták még legnehezebb költeményeinket is, és mikor olasz és magyar dalokat énekeltek előttem, mindenek felett megragadta figyelmemet a gyerekhangok és az értelem könnyed készsége nemcsak az olasz nyelv megértésében és kiejtésében, hanem az olasz beszéd zenei lejtésének, a mi nyelvünk oly sajátos zenéjének érzetében, annak ellenére, hogy idegenek. Ezeknél a fiataloknál nem az erőlködésben nyilatkozott meg nem-olasz voltuk, hanem a beszédük tartalmára való komoly és megható figyelésben. Tudom, hogy szükségszerűség és műveltség és az érzelmin kívül még bizonyos természetes és fonetikus készség képesítették az önök nemzetét arra, hogy sok idegen nyelvet elsajátítsanak, de a Főtisztelendő Atyák is mondták nekem, hogy az olasz nyelv tanulásában a fiatal tanulók sikerei egészen különlegesek. Látna ezt ama komoly és serény ifjakban, függetlenül attól, ami mint olaszt és mint olasz írókat meghatott, bizonyos vagyok, hogy itt egy természetes és intellektuális szeretet gyökerére találtam, az olasz kultúrának eredeti bensőségességére magyar földön, a vallási, politikai, történelmi, szokás- és ízléshagyományban, melyet Szent István kezdeményezett a római bencések befogadásával és amelyet tovább folytattak más uralkodócsaládok és a humanista király és a magyar nemzet tíz évszázadon és annyi viszontagságon keresztül és leghősiesebben a török betörés tragédiájában. Hallgatván azokat a fiatal diákokat, éreztem, hogy a gyökerében találtam meg valamit: a nemzet eredeti lelkeségének egy elemét — olasz nyelven kifejezve.

Itt voltak: Ezio Gray, az olasz képviselőház alelnöke, Vincenzo Azzolini, az Olasz Nemzeti Bank kormányzója, Gaetano Giacomelli, az Olasz Nemzeti Bank vezérigazgatója, Paolo Vecchia kabinetfőnök, Corrado Orlandi Contucci, követségi titkár, Guido Romanelli ezredes, a Budapesti Olasz Magyar Bank elnöke, Aldo Bizzarri, a Magyarországi Olasz Kultúrintézetek főigazgatója, Brunó Tenti, vezérigazgató, Leo Mancini, vezérigazgató és Eugenio Mattiolo, Azzolini őnagyméltóságának személyi titkára.

4. Nyilvánossági jog

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a Szent Benedek-Rend vezetése alatt álló pannonhalmi gróf Ciano Galeazzo és Costanzo gimnázium I—III. osztályai számára az államiilag érvényes bizonyítvány kiállításának jogát az 1941/42. tanévre megadta. (119.704/1942. V. K. M. — 1942. március 31.).

5. Helyi tanterv

A Helyi tanterv az első négy osztályra általános és részletes Utasításaiban is készen van. A felsőbb osztályokra vonatkozóan — nem beszélve a tárgyak nagy részéről, amelyek Utasításai közssek a gimnáziumok Utasításaival — általános részében szintén megvan. A nagym. V. K. M. illetékes osztálya és az Országos Közoktatási Tanács is már tudomást szerzett a terv minden részletéről. Észrevételeiket is megtették. Ezek figyelembevételével, illetőleg beiktatásával Helyi tantervünk — reméljük — hamarosan megérik arra, hogy elnyerhesse a nagym. V. K. M. jóváhagyását.

6. Az értelmi nevelés

Az értelmi nevelés tekintetében az idei év folyamán különös gondunk volt arra, hogy kövessük az újonnan megjelent pompás Katolikus Utasításoknak irányelveit. Kerülve a megterhelést és a könyvek szövegéhez való szolgai ragaszkodást, már a kisebb diákoknál is az volt az igyekezetünk, hogy a tanultak ne bemagolt szavak alkotta tudás legyen, hanem tapasztalaton alapuló, átgondolt, okkereső, összefüggést láttató rendszeres ismeret. Az ilyen tudással érhető el ugyanis az a szellemi önállóság, amelyről a Kat. Utasítások azt mondják, hogy »Aki képes önmaga is szilárd és helyes véleményt alkotni, az tetteiben is könnyebben hű marad emelkedett életfelfogásához« és ezzel alakítjuk ki legbiztosabban a helyes ítéletalkotó képességet Széchenyi tanítása szerint is: »Nem kell a koponyát többel tömni, mint amennyit megbír, hogy az ítélő erő meg ne göngöljön.«

7. Nevelésügyi értekezletek

Nevelésügyi értekezlet kettő volt. November 7-én Kálmán Odó értekezett »A fegyelmzés művészete« és dr. Danczi Villebald »A magyar helyesírás tanításának módja« címen. A második félévi értekezletén, február 11-én a Helyi tantervet beszélte meg a tanári kar.

8. Bemutató órák

Bemutató óra volt a II-ban olaszból és mennyiségtanból, a III-ban magyarból, történelemből és mennyiségtanból. A bemutatató órákon a tanári karon kívül résztvettek a pannonhalmi főiskola V. éves tanárjelöltjei is Kollár Gedeon főiskolai tanár vezetésével. A bemutatató órákat megbeszélés követte.

9. Szemléltető oktatás

Oktatófilm. A VKM. októatófilmjeit ebben az iskolai évben is igénybevevttük és a tanmenetbe beillesztve mutattuk be tanulóinknak. Intézetünk fennállása óta a rendelkezésre álló 301 filmből mindössze 8 nem volt még nálunk. Az idei évben 16.064 m. filmet vetítettünk le. Nem mulaszthatjuk el, hogy hálás köszönetet ne mondjunk az Oktatófilm Igazgatóságának a filmek kiválóan pontos kiadáséért.

A főiskolai szertárak mellett elsőrangú szemléltető anyagot szolgáltatnak a rendi gazdaságok, a 46 holdas park a maga változatos növényvilágával és állatvilágával. A természet- és földrajz-órákon tett kisebb kirándulásokon szemléltettük Pannonhalma környékének talajféleségeit, népi viszonyait és a rendi téglagyár megtekintésével egy kis ipartelep is bemutatunk.

10. Nyelvvédelem

»Nyelvében él a nemzet.« Ép ezért mindent megtettünk, hogy tanulóinkat ráneveljük a helyes magyar nyelvhasználatra. Az egyes osztályokban maguk a tanulók is résztvettek az idegen szavak és kifejezések irtogatásában. Mind a három osztályban volt egy megbízott tanuló, aki azonnal jelezte, ha társai közül valaki vétett a helyes magyar nyelvhasználat ellen. Volt, aki annyira lelkesen látott ezen irtogatáshoz, hogy otthon hozzátartozóit is figyelmeztette, beszéd közben, ha azok idegen szavakat használtak.

11. Természetszeretet és természetvédelem

Iskolánk élete — lehet mondani — a természet ölen bontakozik ki. Amint a fiúk kilépnek az iskola épületéből, már is kint vannak Istennek legteljesebb szabad ege alatt. Növendékeink játéktérükre is fák alatt, díszcserjék között, gyümölcsös és konyhakerti ágyak mellett vonulnak. Az érdeklődőbbek meg is figyelik megfelelő irányítás mellett a növények életét, a kártevők szerepét, az ellenük való védekezés módjait, stb.

Különös szeretettel vannak természetkedvelő diákjaink az énekes madarak iránt. Megértik azt, amit egy északi író mondott róluk: »Igen kedvesek lehetnek a madarak a Teremtő szemében: Éppen olyan szárnyakat adott nekik, mint angyalainak.« Ezért etetgették a növendékek a tél folyamán magvakkal a szén- és kék-cinkét, a pintyőkéket és a télre itt maradt egyéb kedves madárkákat. A tavasszal segédkeztek a park kb. 50 mesterséges odujának rendbehozatalában, hogy minél nagyobb legyen a madarak költése és minél nagyobb legyen jótékony pusztításuk a hernyóvilágban.

Ezeknek a kártevőknek megismerése céljából helyeztünk ki 10 táblát, melyeket Patka Vendel győrvárosi főkertész úr ajánlkozott.

12. Népművészeti gyűjtemény

Új iskolánkban külön helyiség lesz a magyar népművészet termékei számára. Kívánatos is, hogy ifjúságunk megismerje, megszeresse népünk természetes művészi képességeit. Ezt értettek meg egyes növendékeink szülei, akik a gondolat megemlítése után hamarosan értékes népművészeti termékekkel alapozták meg a gyűjteményt. Hartner Antal úr két népművészeti faszobrot ajándékozott, dr. Schlemmer Józsefné két u. n. tükröst, dr. Sziráky Jenő becses fa-ágványt. Kósa Károlyné úrasszony ajándékai különösen értékesek: egy sárközi szőttes, egy verebélyi menyecskeruha gazdagon himzett fejkendővel, egy 150 éves sárközi tányér, egy verebélyi tányér és egy régi népművészeti virágváza.

13. Orvosi jelentés 1941/42. tanévről

A tanulók egészségi állapota jónak volt mondható. Ősszel, télen komolyabb betegség nem is fordult elő. Az elhúzódó télnek és hűvös, szokatlan nedves tavasznak tulajdonítható, hogy márciusban több influenzás megbetegedés történt, szövődmény azonban csak 7 esetben volt; középfül-gyulladás. Hála az időben történt szakorvosi beavatkozásnak és gondos utókezelésnek, mind teljesen felgyógyult. Sport okozta baleset csak egy volt, lábszárcsont-repedés, amit a győri kórház sebésze begipszelt és 4 hét alatt simán gyógyult.

Május hó végén két enyhe vörheny eset volt, amit valószínűleg kiránduló idegen iskola növendéke hozott és két, egy szobában lakó növendékünk betegedett meg benne. Azonnal kórházba szállítva őket, sikerült a ragálnak gátat vetni.

A tanulók rendszeres vizsgálata, mint más években, az idén is megtörtént, különleges intézkedésre azonban nem volt szükség.

Dr. Farkas József főapátsági orvos.

14. Valláserkölcsei és hazafias nevelés

Ma, a közösségi eszmék korában, mi katolikusok is egyre jobban ráébredünk arra, hogy micsoda rendkívüli fontossága van annak a Szentírásból talán ismert, de át nem élt tanításnak, hogy egyházunk élő, természetfeletti közösség: *Krisztus titokzatos teste*. Ennek a tanításnak tudatában domborítottuk ki a *közösség gondolatát* kis diáktársadalmunk életében.

A katolikus közösségi gondolat elsősorban az oltára körül *imádkozó közösségben* ölt testet. Növendékeink nemcsak »hallgatták« a szentmisét, hanem cselekvő résztvevői is voltak a megújított keresztáldozatnak. Vasárnap és ünnepen a székesegyház fő-

oltáránál gyülekeztek, s a pap imádságához csatlakozva mutatták be a szentmisét. Egy-egy fiú hangosan olvasta a könyörgés, lecke, evangélium és zsoltárimádságok magyar fordítását, a többi pedig magyar misekönyvében követte az olvasót. Hétköznap nem volt közös szentmise. Növendékeink ilyenkor szívesen ministráltak tanáraiknak és a főmonostor többi tagjainak szentmiséin. Sokan minden közös szentmisén áldoztak, mások havonként, de voltak olyanok is, akiknek mindennapi kenyerük lett az Eucharisztia. Reggeli imájukat osztályonként, az estit közösen végezték. Gyakran mondták az Egyház szép reggeli imádságát, a Primát és esti imádságát, a Completoriumot is.

A nagybőjti szentgyakorlatot az idén Vályi Hugó kőszegi benecés tanár tartotta. Szeretetével, gyönyörű szavaival minden diák-szívet meghódított.

Nem feleedtük azonban, hogy a keresztény közösség hite akkor élő, ha *közösségi jócselekedetekben* nyilvánul meg. Szentatyánk, XII. Pius pápa iránt érzett szeretetük megnyilvánulása volt az a sok imádság, szentmise és önmegtágadás, melyet tanítványaink lelki-csokorba gyűjtve püspökké szentelésének huszonötödik évfordulójára küldöttek Rómába. Karácsony előtt a hazatért *Szilágypercseny* község ötödikes elemistái fordultak hozzánk segítségért. Növendékeink ruhát, cipőt és 85 P-t gyűjtöttek nekik a szeretet ünnepe-re. De gyakran gondoltak a környék szegénysorsú kis elemistáira is: kinőtt cipőkből, ruhákból, hazulról jött csomagokból, összegyűjtött fillérek-ből, fölösleges játékokból mindig jutott valami ezeknek a gyermekeknek is. Egyik-másik fiú résztvett a tóthegi elemi Szivgárda gyűlésein, játékokat vezetett és új játékokra tanította őket.

A *hazafias érzés* nevelésére legjobb alkalmat az iskolai ünnepek adtak, melyekről külön fejezet szól. Növendékeink kötelességüknek érezték — különösen amikor egyik társuk honvéd-bátyja erre külön fel is kérte őket a harcstérről írt levelében, hogy minden este imádkozzanak hősi halottainkért és a harctereken küzdő katonáinkért. De imádságukon kívül közel 200 P-t is ajándékoztak a Vöröskereszt útján honvédeinknek.

Kerestük az alkalmat arra, hogy növendékeink találkozhas-sanak a magyar föld népével. Ilyen alkalom volt a szomszédos Győr-ság község Kalot-jának, s egy más alkalommal néhány tiszaujfalusi legénynek látogatása a főmonostorban. A fiúk szívbéli gyönyörű-ségge! hallgatták ezeknek az életrevaló legényeknek tréfáit és nótáit, élvezték táncait, de ugyanekkor nőtt bennük a magyar föld népé-nek becsülése és szeretete is.

15. A fegyelmi állapot

Növendékeink távol élnek nemcsak a városok füstös, kormos levegőjétől, hanem a városi utcáknak az ifjú lelket nem éppen kedvezően alakító hatásaitól is. Tiszta levegő, napsugár, fenyők és virágok illata, madárdal árad állandóan rájuk; a hegytető magasából

minden akadály nélkül élveznek gyönyörű napkeltéket, ezer színben gazdag napnyugtákat. A szellemi és erkölcsi levegő is ehhez hasonló. A főmonostor százados falai imádságos lelket és keresztény, magyar szellemet sugároznak. Ebben a környezetben annak a lelke is újra nemesedni kezd, aki esetleg a városi élet hatása alatt, vagy rossz cimborák befolyása következtében lelki fejlődésében rossz irányt vett. Ezt már tanítványaink maguk is megállapították. Nem éppen ritka az ilyen nyilatkozat diákjaink ajkáról: »Ha mindig Pannonhalmán volnék, nem volna nehéz jónak lennem. Csak azok a vakációk ne ártanának az embernek!«

Súlyosabb fegyelmi eset az egész év folyamán nem volt. Csin-talanság, csinytevés, tiszteletlen vagy meggondolatlan kifejezések voltak azok az esetek, amikor megfelelő intést vagy büntetést kellett alkalmaznunk.

16. Ünnepek

Az idei iskolai évben hosszabb és önálló műsorral ünnepelte az intézet a magyar ifjúság védőszentjét, Szent Imrét novemberben és az édesanyákat, édesapákat május első vasárnapján. Az utóbbi műsorban erősen kidomborodott az anyák példaképeinek, Szűz Máriának tisztelete.

Ünnepi megemlékezés volt még szept. havában gróf Széchenyi Istvánnak, a legnagyobb magyarnak tiszteletére, október 6-án, március 15-én és a hősök vasárnapja előtt szombaton este a cserkészek tábortűzénél.

A főiskolai növendékekkel együtt ünnepeltük ifjúságunk a lélek nagy hőseit, a misszionáriusokat decemberben, rendalapító atyánkat, Szent Benedeket márciusban és az intézet kegyúrárt, főapát urunkat januárban.

Növendékeink meghívást kaptak dec. 14-én a győri olasz nyelvi kurzus megnyitójára, mely alkalommal a városháza nagytermében egy kis olasz köszöntő beszéddel és több olasz énekkel szerepeltek. Olasz és németnyelvű kisebb ünnepségeink voltak még Pannonhalmára ellátogató magas külföldi vendégeink tiszteletére. Ezen ünnepi órákban is kis köszöntőkkel, szavalatokkal és énekkel fejezték ki a fiúk tiszteletüket a nagy vendégek iránt.

Veni Sancte és Te Deum napján szintén volt évnnyitó és évzáró ünnepélyünk.

Az év folyamán többször voltak vendégládóink, akik részben tanulságos, részben szórakoztató előadásokkal gyönyörködtették diákjainkat.

Kelemen Imre főiskolai tanársegéd sportfilmeket mutatott be, Szirmay Aladár vezérkari ezredes a repülés három legfőbb problémájáról tartott mindvégig igen érdekes előadást, Szentágotay Dezső alezredes a kémszolgálatról mondott el igen izgalmas törté-

neteket, Gauder Andor élvezetes előadásban ismertette az olasz diákok életét, dr. Csóka Lajos erdélyi útiélményeiről számolt be képek vetítésével, Pohárnok Jenő egészséges humorral beszélt el diáktörténeteket, vitéz Somogyváry Gyula a gyakorlati vallásosságról és hazaszeretetről beszélt, dr. Térffy Béla a nyugati harctereken tett utazásairól számolt be, Vidóczy Asztrik több ízben tartott tanulságos és szórakoztató előadást.

17. Ének

Énekarunk a kis létszám ellenére is elég nagy eredményt ért el. Önálló gregorián misét énekelt ifjúságunk a Szeplőtelen Fogantatás ünnepén (De Beata), a főiskolai növendékekkel együtt pedig Szent Benedek ünnepén és a pápai jubileumi misén. Az Oltáriszentség előtt többször énekeltek gregorián szentségi énekeket; esti imákkal kapcsolatban pedig az időszakai Mária antifónákat és a Salve Matert.

Diákmiséink alatt a bencés Égi lant, de még gyakrabban a Szent vagy, Uram énekeit énekelte ifjúságunk!

Világi kórusokat is énekelt három szólamú gyermekkarunk néhány alkalommal a legkiválóbb magyar és olasz zeneszerzőktől.

18. Ösztöndíjak, segélyek, jutalmak

Kelemen Krizosztom főpát, m. kir. t. tanácsos úr 800 P-s ösztöndíját Endrédy Ferenc III. o. t. élvezte.

Főpát úr ő nagyméltósága ezenkívül több tanulónak adott tandíjkedvezményt és engedélyezett mérsékelt diákothtoni tartásdíjat. Ezeknek az engedményeknek összege 3100 P.

Schaffer Imre II. o. t. 500 P-s tanulmányi segélyt élvez a VKM. részéről Güttler Antal a Palatinus film rt. igazgatója 50 P-t adományozott viseletben, munkában becsületet tanúsító tanulónak. A tanári kar Boda György III. o. t.-t tartotta érdemesnek a jutalomra.

Könyvjutalmak. Még az iskolai év elején Formigari József, a budapesti Scuola Reale Italiana igazgatója tíz jutalomkönyvet ajándékozott az előző év folyamán az olasz társalgásban szorgalmas tanulóknak. A Scala d'oro sorozat tíz szép könyvét a következő tanulók kapták meg: A III. osztályból Boksay György, Czapáry Miklós, Klein János, Márky Mihály, Vízkelety Imre; a II. osztályból Bencze József, gróf Crouy Chanel Félix, Gyöngyössy Imre, Hantos Vilmos és báró Piret de Bihain György.

Schlegelberger német igazságügyi államtitkár úrtól ajándékozott hét könyvet Boksay György, Klein János, Térffy Tamás, gróf Forgách Imre, Gyöngyössy Imre, Quandt Richárd és Krizsánovich János nyerték el.

Deliperi Antal lektor úr egy-egy könyvet ajándékozott az

Az új intézet. — Il nuovo collegio.

olasz társalgásban elért szép eredményért Boksay Györgynek és Bencze Józsefnek.

Dr. Fabinyi Tihamér volt m. kir. pénzügyminiszter úr 100 P-t ajándékozott jóra való tanulók könyvjutalmaira. Jutalomkönyveket adtak még Velics Lajos min. osztályfőnök úr (3 drb), Emilio Rigoli szerkesztő úr (2 drb), dr. Vaszary Mihály kanonok úr (2 drb), dr. Mihályi Ernő főiskolai tanár (3 drb), Linzer Szilárd tanár (2 drb), dr. Danczi Villebald tanár (3 drb), Kemény Dózsa prefektus úr (2 drb), Wolf Gyula könyvkereskedő úr (2 drb).

Ezekből a nemeslelkű adományokból a következő tanulók részesültek könyvjutalomban: A III. osztályból Boksay György, Boda György, Endrédy Ferenc, Jáki Sándor, Klein János, Pattantyus-Ábrahám Ádám, Rédly Pál. — A II. osztályból Bencze József, Gr. Crouy-Chanel Félix, Cserna János, Érdy Sándor, Gyöngyössy Imre, Hantos Vilmos, Mihályi Géza, Olty Ede, Quandt Richárd, Scheffer Imre, Szabó János, Tóth Bálint, Virágh Tibor. — Az I. osztályból: Beszke Gábor, Biró Albert, Dovánszki József, Horváth Tamás, Kelemen József, Kósa András, Zilahy Mihály.

19. Az új iskolaépület

Két előző évkönyvünkben beszámoltunk arról, hogyan indult útjára iskolánk építésének gondolata; írtunk a helyiségek beosztásáról és a két év alatt folyó szinte szakadatlan munkáról. Az idei év a belső munkákkal telt el.

Az építkezés legfőbb irányítója, Ottó László min. tanácsos, a két tervező mérnök, Hidasi Lajos és Kiss Tibor, Hesz Lajos fővállalkozó, továbbá Esztergályos Tibor, rendi építkezési ellenőr urak, mintegy húsz vállalat mérnökei, szak- és segéd munkásai tiszteletreméltó szorgalommal fáradoztak azon, hogy — kerülve a fényűzést — iskolánk az egészség és gyakorlatiasság minden igényét kielégítő, korszerű nevelőintézet legyen. Az építkezési és felszerelési munkálatok a nyár folyamán befejeződnek, és így a jövő iskolai évet már az új épületben kezdhethük meg.

II.

Iskolai hatóságok és a tanári testület**1. Hatóságok**

Az intézet fenntartója: a *Pannonhalmi Szent Benedek-rend*.
Rendfőnök: *Kelemen Krizosztom* főapát, m. kir. titkos tanácsos.

Az iskola a *Kat. Iskolai Főhatóság* vezetése alatt áll. Ennek elnöke *dr. Serédi Jusztinián* bibornok, hercegprimás, esztergomi érsek.

Kat. tanügyi elnök-főigazgató: *Dr. Kürti Menyhért* ciszt. r. c. tanker. kir. főigazgató.

Dunántúli Kat. tanügyi főigazgató: *Milakovszky László*.

M. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter *Hóman Bálint*, aki az állami főfelügyeletet *dr. Koch Nándor*, a székesfehérvári tankezület kir. főigazgatója útján gyakorolja.

Hitoktatási biztos: *Dr. Pammer Odiló*.

2. Tanári testület

Folyószám	A tanár neve, alkalmazásának minősége, képesítése (szaktárgya)	Szolgálati éveinek sz.		Mely tárgyakat, mely osztályokban és heti hány órában tanított?	Heti óra szám	Osztályfőnök	Jegyzet
		összesen	emlék az iskolánál				
1	Kováts Arisztid igazgató latin görög	27	3	Olasz, I. 6.	6	—	A gimnázium és diákokthoz igazgatója
2	Dr. Békés Gellért r. tanár a hittudomány dr.-a	4	2	Hittan, I. 2. " II. 2. " III. 2.	6	—	Prefektus, hiteszónok, cserkészparancsnok.
3	Dr. Danczi Villebald h. tanár magyar, latin, szlovák	6	1	Magyar, III. 4. Latin, III. 5.	9	III.	Prefektus
4	Diósi Ákos r. tanár földrajz, természetrajz	20	3	Földrajz, I. 3. " II. 4. " III. 2. Természetrajz I. 2. " II. 2.	13	—	
5	Farkas Sándor h. tanár testnevelés	1	1	Testnev. I. 3. " II. 3. " III. 3.	9	—	Testnev. szer- tár öre, okl. vivőmester, leventeokt
6	Dr. Gál Geláz r. tanár földrajz, természetrajz	20	2	Szépíráás, I. 1.	1	—	Prefektus.
7	Kálmán Odó r. tanár mennysiségtan, természettan	3	3	Mennysiségtan II. 5. " III. 3. Természettan, III. 2.	10	—	Értekezleti jegyző
8	Linzer Szilárd r. tanár magyar, német	22	3	Magyar, I. 5. Ének I. 2. " II. 2. " III. 1.	10	I.	Prefektus, ének- és zene oktatás fel- ügyelője.
9	Dr. Mihályi Ernő r. tanár latin, történelem	32	1	Történelem, III. 3.	3	—	
10	Polgár Vilmos h. tanár magyar, francia, olasz	4	1	Magyar, II. 5. Olasz II. 5. " III. 4.	14	II.	Prefektus, hiteszónok, tanári könyvtár öre.
11	Szabados Jenő h. tanár rajz	1	1	Rajz, I. 2. " II. 2. " III. 2. Mennysiségtan, I. 4.	10	—	Igazgatói jegyző.

Olasz oktató: Albo Centoni.

Vegyeskar vezetője: Linzer Szilárd.

3. A tanári kar iskolánkívüli (lelkipásztori és irodalmi) működése

Kováts Arisztid az intézettel kapcsolatos diákothton igazgatója. Több alkalommal tartott szentbeszédet. Cikket írt a Pannonhalmi Szemlében, a Győri Nemzeti Hírlapban és a Magyar Építőművészetben.

Dr. Békés Gellért a diákothton prefektusa. Vezette a győrszentmártoni elemi iskola lelkigyakorlatát. Havonta egyszer prédikált az elemi iskola diákmiséjén. A tóthegyi elemi iskola hitoktatója és a Szívőárda vezetője. Versek és tanulmányokat írt a Pannonhalmi Szemlében, a Táborkeresztben és az Evangéliumban. Könyvet írt »De continua oratione Clementis Alexandrini« (Roma, 1941) címmel.

Dr. Danczi Villebald a diákothton prefektusa, a győrszentmártoni Kalot vezetője. Minden vásár- és ünnepnap szentbeszédet mondott a győrszentmártoni leventéknek. A Magyarságtudomány-intézet megbízásából néprvelvi gyűjtéssel foglalkozott; cikkeket, könyvismertetéseket írt a Pannonhalmi Szemlében, a Katolikus Szemlében és a Magyar Nyelvben.

Diósi Akos a győrszentmártoni elemi leányiskola hitoktatója és gyóntatója, az elemi iskola diákmiséjének szónoka.

Dr. Gál Geláz főiskolai tanár, a diákothton prefektusa és játékfelügyelője. Tanulmányt írt a Pannonhalmi Főapátsági Főiskola 1941-es Évkönyvében.

Linzer Szilárd a diákothton helyettes igazgatója, prefektus, a győrszentmártoni bencés obláták lelkiigazgatója. Vezette az obláták lelkigyakorlatát és havonta kétszer prédikált nekik.

Dr. Mihályi Ernő főiskolai tanár. Lelkigyakorlatot vezetett Tihanyban, többször beszélt Győrszentmártonban és Pannonhalmán. A Pannonhalmi Szemle szerkesztője, több tanulmánynak szerzője és a Kunstdenkmäler der Stadt Sopron, ill. Sopron ville d'arts című könyvnek társszerkesztője.

Polgár Vilmos a diákothton prefektusa, többször mondott szentbeszédet Győrszentmártonban, Bakonybélben és Nórápon. Cikket írt a Pannonhalmi Szemlében. Könyvet írt »Magyarország és a magyarok a 17. századi olasz közvéleményben« címmel (Pannonhalma, 1942).

III.

Kirándulások

A kirándulások szervesen beleilleszkednek a tanmenetbe. Tehát nemcsak a tanulásban kifáradt agy kipihentetésére szolgálnak, hanem új ismeretszerzési alkalmak is.

A háborúval együttjáró különleges közlekedési viszonyok ellenére is sikerült néhány nagyon tanulságos tanulmányi kirándulást rendeznünk. Az évenként megisméltendő tarjáni, jánosházi, hollómajori, ilaki, téglagyári kiránduláson kívül az ősszel megnéztük Zircet és környékét. Ezen a kiránduláson mindhárom osztály résztvett. Ezúton is köszönetet mondunk azért a barátságos fogadtatásért, melyet a ciszterci apátság részéről tapasztaltunk.

A tavaszi kirándulásaink nagyon változatosak voltak. A III. osztály kétnapos kirándulást rendezett Kapuvár és Sopron nevezetességeinek megtekintésére. Kapuváron végignézték a fiúk az úrnapi körmenetet és utána volt alkalmuk megfigyelni a híres kapuvári népviseletet. Sopronban a város gótikus és barokk emlékeiben gyönyörködhetek. A II. osztály háromnapos kirándulás keretében az ősi Bakonybél kereste fel, megmászta a Bakony legmagasabb hegyét, a Kőrishegyét és meglátogatta a herendi porcellángyárat.

Az első osztály Tihanyba és Balatonfüredre ment kirándulni.

A vonatból megcsodálták a Cuha-völgy természeti szépségeit, meglátogatták az ősi tihanyi bencés apátságot és hajókirándulás és fürdés révén megismerték közelebről a magyar tengert és annak egyik legismertebb fürdőhelyét, Balatonfüredet. Megnézték azonkívül Veszprém nevezetességeit is.

Mindezen kirándulások alkalmával nyitott szemmel jártuk a városokat, a szabad természetet, gondoskodtunk szakszerű kalauzolásról, a szaktanárok már előre felhívták a figyelmet a különösen értékes látnivalókra, a kirándulás után pedig az élmények és megfigyelések közös megtárgyalásával, a kiránduláson látottaknak iskolai vagy házi feladatban való feldolgozásával igyekeztek minél gyümölcsözőbbé tenni a kirándulásokat.

IV.

Könyvek és szertárak**1. Tanári könyvtár**

A tanári könyvtár ez évben 10 folyóirat ezidei évfolyamán kívül 150 kötetel gyarapodott, nagyobbbrészt ajándékozás útján. Külön meg kell említenünk az *Enciclopedia Italiana 36 remek kötetét, melyet gróf Galeazzo Ciano Ónagyméltósága, olasz külügyminiszter úr nagylelkűségének köszönhetünk*, aki munkánkat kegyes volt ezen értékes adományával kitüntetni, továbbá a vallás- és közoktatásügyi minisztérium ajándékaént küldött hét könyve: Gróf Zrínyi Miklós prózai Munkái; Hóman: A magyar történetírás új útjai; Horváth: A magyar irodalmi műveltség megoszlása; Bisztray—Kerecsényi: A magyar próza könyve; Halász: A hazatértek; Szmracsányi: Eger művészetéről.

A tanároknak rendelkezésére áll a főmorostor több mint 240,000 kötetet számláló könyvtára is.

2. Ifjúsági könyvtár

Az ifjúsági könyvtár könyvállománya 172 művel gyarapodott részint vétel útján 297.92 P, részint pedig ajándékozás folytán kb. 200 P értékben. Jelenlegi állomány 385 mű és kb. 1200 P értékű. 3 értékes művet ajándékozott könyvtárunknak dr. Velics Lajos államtitkár úr. Egyet adományozott dr. Mihályi Ernő tanár úr, 28-at a Pannonhalmi Szemle. Jónéhány mű a pannonhalmi gyakorló gimnázium könyvtárából való, 18 az egyik prefektustól, 2 Tolnay F. és 1 Kelemen J. I. o. tanulóktól. A nagylelkű, szíves adományozóknak ezúton is hálás köszönetet mond az intézet vezetősége és ifjúsága.

3. Szertárak

A szemléltetéshez szolgáló eszközöket ebben az isk. évben is a pannonhalmi főiskola szertárai szolgáltatták.

V.

Ifjúsági egyesületek**1. Szent Benedek-gárda**

Az einsiedelni bencés gimnáziumban évtizedek óta termékenyen működő és onnan intézetünkbe átvett Szent Benedek-gárda arra van hivatva, hogy megismertesse növendékeinkkel és elmélyítse bennük a bencés Rend szellemét, közölje velük annak lelki kincseit, fiúi bizalmat ébresszen lelkükben a Rend atyja, Szent Benedek iránt, hogy azután az életbe kikerülve mint oblátusok tovább is szoros kapcsolatban maradjanak Szent Benedek nagy családjával, az őket nevelő bencés Renddel.

A Szent Benedek-gárda megerősíti a mélyebb lelkiséget értékelő és igénylő fiúkat a Krisztus iránti hűségben. Hűségük elsősorban oltárhűség. Gárdista szolgálatuk Krisztus király udvarában mindenek előtt liturgikus szolgálat Rendünk évezredes szellemében. Középpontjában van a szentmise, az Eucharistia imádata és vétele. Liturgikus imádságuk a reggeli Prima és az esti Completorium, vasár- és ünnepnapokon pedig a Vesperás. A gárdista imakönyv a misekönyv és a zsolozsmáskönyv. Az oltárhűség biztosítja az élet egyéb vonatkozásaiban is a hűséget Krisztus és az Ő ügye iránt. De miként Krisztus keresztfájdolatához az ő Édesanyja vezette a hűséges lelkeket, úgy az igazi gárdistát is Szűz Mária vezeti az oltáráldozatához. Ezért minden komoly gárdista hűséges az ő Királya Anyjához és Őt a bencés Rend szellemében mint szeplőtelenül fogantatott Szűzet tiszteli s naponkint hálát ad a Szentháromságnak három Üdvözléggel azért, hogy a Szeplőtelenül fogantatott Szűzben ő is égi anyát kapott.

Erős az öntudatos gárdista hűsége Krisztus földi helytartója, a római pápa iránt is. Őt gyakran imába foglalja. Szentséges Atyánk minden atyai törekvése az igazság, a béke és Krisztus Egyházának diadala érdekében neki is szívügye.

Hűséges a gárdista a keresztény társadalom sejtje, a család iránt is. Azt erősíti komoly erkölcsi magaviseletével, szorgalmas munkájával, fiúi engedelmisségével, apostoli buzgalmával és elismert hálájával szülei iránt.

Ebben a szellemben igyekeztek élni és dolgozni intézetünk Szent Benedek gárdájának tagjai. A havi gyűlések közös imádsághoz és gárdista vecsernyéhez kapcsolódik.

A gárda felkarolta a *missziók támogatását* is. Növendégeink azonkívül, hogy minden este közösen imádkoztak a pogány gyerekekért, gyűjtöttek bélyegeket a missziók javára. A missziós egyesületi tagdíjakon, 96.20 pengőn kívül, 45 pengőt adtak a fiúk bennszülött papnövendékek neveltetésére. Az I. osztály növendékei 15 pogány gyermek kiváltására adtak össze 120 pengőt és mind a három osztály hozzájárult a kőszegi missziósok építkezéséhez 100 pengővel. Az összes missziós adakozás ezen évben 361.20 pengő. Missziós lapok közül a Világposta 30, a Kis Hitterjesztő pedig 14 példányban jött a növendékeknek. Rendszeresen olvasták még a Missziós Ifjúság, Katolikus Missziók és a Négergyermek lapokat.

2. Cserkészlet

Nevelőotthonunk olyan, mint egy állandó cserkész tábor. A szelíd dunántúli tájak kilátó-dombján, itt áll nagy sátrunk, az ősi monostor, Isten szabad ege alatt. Lábához símul a mi szép kertünk, meg a szomszédos dombok tölgyesei és akácosai. Egy-egy osztály, mint egy-egy cserkészraj, lepi el játékidőben a környéket, hogy aztán munka idejére fegyelmezett sorokban térjen vissza tanulójába.

A környezet tehát nagyon alkalmas a cserkészmunkára. De az intézet vezetői is úgy gondolták, hogy az izig-vérig magyarrá lett intézmény kitűnő őrsi rendszerével, gyakorlati ügyességre nevelő próbáival, fiús romantikájával és kötelességet kereső honvéd eszményével igazán megérdemli, hogy otthont kapjon intézetünk falai között.

Szeptember 12-én hirdettük meg második és harmadikos diákjainknak a cserkésztoorzót. 24-ére a negyvenhatos létszámú két osztályból 6 kivételével mindnyájan jelentkeztek az új csapatba.

A székesfehérvári (negyedik) cserkészkerülettől, melynek kötelékébe csapatunk is tartozik, márciusig kaptuk meg az ideiglenes működési engedélyt, de a M. Cs. Szövetség Igazoló Főbizottsága már dec. 22-i ülésén 629. sz. »Szent Márton« cs. cs. néven véglegesen igazolta csapatunkat.

Cserkészmunkánk a szept. 28-án tartott első ujoncösszejövettel indult meg. Még október elején megrendeztük első cserkészjátékunkat, az Idegen Légión és a riff-kabilok küzdelmét, az Ilaki-erdőben. A télen műsoros Mikulás-estével és vidám farsangi délutánnal szórakoztattuk a főmonostor lakóit és intézetünk ifjúságát. Közben tizenharc összejövetelel csapatlita forrott a negyvenégy fiú, megismerkedtek a cserkész szellemmel, és a cserkész ügyességekre is belekóstoltak. Próbájukat márc. 25-én állották ki akadályverseny keretében.

Első ujoncaink cserkészavatását arra a napra tűztük ki, ami-

kor a szülők közül legtöbben látogatják meg pannonhalmi diákfiúkat: május első vasárnapjára, Anyák napjára. A lilimos lobo-góra dr. Koszterszitz József, a M. Cs. Szöv. orsz. társelnöke esette fel cserkészünket.

Még a fogadalom előtt őrsi beosztást kapott a csapat, s a tavaszi cserkészmunka már öt órs keretében indult meg.

Tavaszi kirándulásunkat pünkösdi hétfőjén rendeztük. Néhány »szovjet-ejtőernyős« rejtőzött el a szomszédos jánosházi erdőben, ezeket kellett az őrsöknek titkos levelek utasításai szerint felkutatniok. A nagy kutatásból végül izgalmas cserkészjáték fejlődött ki.

Derült májusi estéken többször gyujtottunk tábortűzet kertünk cserkész-rétjén. Tábortűzet gyujtottunk a Hősök napján is a mult és jelen háborúban elesett honvédjeink emlékének. A parászló tűznél, mikor imádságos lelkünk a jó Istenhez fordult, megérezttük, hogy az »emberebb ember, magyarabb és krisztusibb magyar« eszménye életünket követelő erővel áll elénk. Készséges feleletünk a csapatjelszó: »Vidám szívvel kötelességet keresünk!«

Felszerelésünk bizony még elég hiányos. Intézetünk vezetőségének jóvoltából és a fiúk áldozatkészségéből vettünk egy 465 P-ös őrsi sátrat, cserkészkönyveket (50 kötet), térképeket, tábori ásókat, két kondért stb. E mellett a nagy magyar cserkész jótettre, a telepítési munkára is jutott 30 pengőnk, *Békés Gellért.*

3. Sportkör és testnevelés

Jó idő esetén a főmonostor nagy parkja tág teret adott a különféle sportoknak. Ugyyszólván minden sportág üzhető e változatos erdő, hatalmas területen. Sajnálattal kell azonban megemlíteni, hogy kedvezőtlen időjárás esetén ideiglenes tornateremben, kis helylyel és csekély felszereléssel kellett megelégednünk. Mindez azonban csak átmeneti jellegű volt, mert az új intézetben — amit a jövő tanévben már igénybe fogunk venni — hatalmas sportcsarnok, hiánytalan és kiváló felszerelés várja sportszerető tanulóinkat.

Az elmúlt év folyamán a téli sportok közül a rődlizás, korecsolyázás és jéglabdán kívül nagy kedveltségnek örvendett a sispport, melynek alkalmas terület kínálkozott a park lejtőin, de a gyakoroltabbak a környező magasabb dombokra és hegyekre is ellátogattak. Szívesen szenteltek időt fiaink — különösen kedvezőtlen időjárás esetén — az asztaltennisz kevésbé testedző sportjának, mely azonban játékos kedvüket elégítette ki. A tavaszi és őszi hónapokban igen sok időt fordítottak tanulóink a játékos sportokra, melyek között a legkedveltebb a labdarúgás volt. A két-öt tavasz beálltával az úszó és vízilabda sport is nagy teret hódított. Vívást külön órán 2 csoportban heti 2—2 órában 21 tanuló tanult, mely jelenleg még csak az alapismeretek elsajátítására szorítkozott, hogy így a későbbi években jó alapra építhessünk. A kezdő csoportban Beeske Gábor, Bodócsi András, Czagány Ferenc, Kósa András, Krizsánovich János, Tolnay Ferenc, Zilahy Mihály I. o. t. jeles;

Duducz Ottó, gr. Károlyi László, Molnár Attila, Pilt Rezső I. o. t., Bodroghközy László, Sik Miklós II. o. t. jó előmenetelt mutattak fel. A haladó csoportban Cserna János, Mihály Géza, Tóth Bálint II. o. t., Czapáry Miklós, Pattantyus A. Ádám, Vizkelety Imre III. o. t. jeles; Schlemmer Tamás, Térfy Tamás III. o. t. jó eredményt értek el.

Tavasszal megrendeztük első éremdíjazásos versenyünket atletikából, melyen a következő eredményeket értük el:

60 m.-es síkfutás:	1. Jankó Béla	III. o. t.	8·9 mp.
	2. Endrédy Ferenc	III. o. t.	9·1 „
	3. Tóth Bálint	II. o. t.	9·2 „
Helyből távolugrás:	1. Endrédy Ferenc	III. o. t.	2·03 m
	2. Bodroghközy László	II. o. t.	1·92 „
	3. Jankó Béla	III. o. t.	1·87 „
Rohammal távolugrás:	1. Endrédy Ferenc	III. o. t.	4·32 „
	2. Szelle Zoltán	III. o. t.	3·75 „
	3. Tóth Bálint	II. o. t.	3·60 „
Magasugrás:	1. Jankó Béla	III. o. t.	1·25 „
	2. Endrédy Ferenc	III. o. t.	1·25 „
	3. Kiss Géza	III. o. t.	1·20 „
Kislabdahajítás:	1. Szelle Zoltán	III. o. t.	49·80 „
	2. Csollány Nándor	III. o. t.	47·40 „
	3. Klein János	III. o. t.	46·80 „
Öttusa:	1. Szelle Zoltán	III. o. t.	15 pont
	2. Endrédy Ferenc	III. o. t.	16 „
	3. Kiss Géza	III. o. t.	22 „

A tanév végén előírással testnevelési bemutatót tartottunk, melyen a zenés szabadgyakorlatokon kívül talajtorna- és ugró-szekerénybemutatót, gúlát, játékokat és akadályversenyt rendeztünk. Itt tettek fogadalmat a III. o. leventeújoncai is.

Új iskolánknak a nagym. V. K. M. a következő szereket adományozta: 1 dobbantódeszka, 1 rugós ugródeszka, 2 kosárlabdaállvány, 2 egyensúly, 1 rekeszpalánk, 2 labdarugókapu, 1 tenniszhaló, 22 jéghekiütő és 40 drb különféle, kisebb-nagyobb labda.

Farkas Sándor, a testnev. tanára.

VI.

Rendkívüli tárgyak**1. Olasz társalgás**

Az idő haladásával az általános pedagógiai tapasztalatokon kívül az olasz nyelv tanítása is egyre jobban gazdagodik tapasztalatokban. Mindig felvetődik a régi és mégis mindig új probléma: hogyan lehet szórakoztatva tanítani és szinte észrevétlenül nevelni. Mondják, hogy a gyerekek könnyen tanulnak idegen nyelvet: ez igaz is. De az is igaz, hogy az olasz és magyar nyelv között igen nagy különbség van. Másrészt tagadhatatlan, hogy eltekintve most a családban kapott nyelvtudás különbségeitől, az eredményes munkára vezető lelki készségek mindenegyes tanulónál sajátosan egyéniek. S minthogy nem az számít, hogy mit lehet elérni az egyes tehetségesebbekkel, hanem az, amit az osztály átlagával, arra törekedtünk, hogy részrehajlás nélkül, türelemmel és szeretettel foglalkozunk mindenkiel, biztatva őket egyéni érzékenységük szerint dicsérettel vagy bátorítással. Hacsak lehet, senkinek sem szabad azt éreznie, hogy menthetetlenül elmarad a többivel szemben: ellenkezőleg mindegyiknek biznia kell, hogy saját erejével elérheti azt a fokot, mely tanárt és tanulót egyaránt kielégít. — Minthogy a probléma mindig ugyanaz, ugyanaz a megoldás is mindig: a célt nem külső, káros és kegyetlen ránehezedéssel, hanem a tanuló egyéni erőinek irányításával és kifejlesztésével kell elérni, mert csak így lehetséges minden nevelés és oktatás. A gyerekeknek tetszik a játék és az élénk, kalandos, a képzeletét foglalkoztató elbeszélés: ép ezért alkalmat adtunk nekik, hogy ez a természetes és mindegyikben egyformán meglévő vágyuk kielégüljön. Az erre alkalmas eljárások változatosak, ezek közül főleg kettő nagyon alkalmas: vagy egy izlésüknek megfelelő történet elbeszélése és ennek élénk elisméltetése, vagy pedig nekik tetsző képek vetítésével adunk lehetőséget a beszélgetésre. Majdnem állandóan ezt a két módszert követtük. Elsőnél azt tapasztaltuk, hogy az elmondott, gondolkodásukhoz és izlésükhöz szabott mese jobban célra vezet, ha rövid. Mindenek előtt pedig élénken, drámaian és meghatóan kell elmondani, közbevetett erkölcsi és más oda nem való magyarázatás nélkül, hacsak ez utóbbiakról a felidézett kiválóan nevelőhatású lelki megindultság állapotában maguk a tanulók nem

kivánnak újra beszélni, azokról részletesebben tárgyalni. A történet elismételtetésének nem szabad száraz tényelsorolásnak lennie, hanem inkább bizonyos magától adódó megindítások és szempontok szerint kell történnie, melyek alkalmat adnak okos következtetésekre és eredeti megfigyelésekre, hogy így, amennyire csak lehet, elkerüljük a gépies és unalmas elismétlést. Ugyanis ezen első módszernek a hibája, azonkívül, hogy a szemnek nincs semmi szerepe, főleg az, hogy ha a tanár nem talál valami ügyes fogást — ez esetben a felkelteti érzelmi megindultság kihasználására, akkor a már drámai formában hallott történet száraz ismétlése unalmassá lesz, és nem köti le a gyermekek csapongó figyelmét. Végül, ha igaz is, hogy idegen nyelvet hallás útján is meg lehet tanulni, el kell ismerni, hogy még jobban lehet nyelvet tanulni akkor, ha közvetlenül gyakoroljuk is azt: ezért, továbbá mivel a rövid társalgási óra alatt minden tanuló beszélni szeretne, ez a módszer nem a legjobb, mert egy történet elmondásához bizonyos idő kell.

A másik eljárásnál igen nagy segítségünkre volt az »Il Vittorioso« című, gyerekek számára készült olasz újság, mely hetenként jelenik meg Rómában. Minden számnak nyolc lapja van, ezek közül négy színesen rajzos; mindegyik bemutat és elmond egy folytatásos történetet, melyek nem egyszer több hónapig eltartanak, élénk mozi módjára, úgyhogy ép ezért a »képregény« elnevezést kapták. Mind-egyiknek van címe és érdemes néhányat megemlíteni, hogy meg-értessük, miről szól: az egyik Amerika hegyei közé visz bennünket, címe: a »Kansasi rablók«; a másik Tibet titokzatos dzsungelében és hegyei közt játszódik le; címe: a »Tüzes rubin«, a mesés fényű és értékű drágakő, sok szerencsétlenség forrása; a »Fehér sivatag« színhelye az Északi sark végtelen jégmezői, a »Sariddu« c. regénynek pedig a renaissance-beli Palermo stb. Kalandok ezek, melyek azzal a gyorsasággal vetítődnek az időbe és térbe a képzetet segítségével, mellyel a gyerekek felfogják a körülöttük levő dolgokat.

Ennek a kis újságnak pedagógiai, nevelő értéke igen nagy: a szereplő személyek a visszataszító rossz vagy a vonzó jó megtestesítői: a bátorság, a lovagiasság, az emberek megbecsülése, az ártatlanság, a hazaszeretet, az istenszeretet és az igazságosság minden erőltettség nélkül, bölcs mértéktartással és ép ezért nagy hatóssággal nyer dicséretet.

A vetítőgép megnagyította a gyorsan egymást követő képeket és a fiúk egymásután elmondják, hogy mit ábrázol a jelenet, hogy mit érezhetnek a szereplő személyek és megmagyarázzák annak a sok-sok dolognak miérettjét, melyeket mohó értelmük ismerni akar. A rendszerint egyetlen tanuló által leírt kép nem marad és nem is maradhat a vásznon az érdeklődés megszűnte után, mert nem lenne helyes visszaélni a folytatásra mohón vágyó fiúk türelmével. Az első osztálybeli olasz társalgásnak ép az a legnagyobb nehézsége, hogy az olasz nyelv ismerete még nem jutott el arra a pontra, mely

megengedhetővé teszi ezt a gyorsaságot. Pedig ez nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a tanár a tanításban, a tanuló pedig a tanulásban minden lehetőséget kibontakoztathasson. De ehhez már az első osztályban egy bizonyos szó- és kifejezőképességnek kell rendelkezésre állni, melynek megszerzése eleinte tanárt és tanítványt nehéz feladat elé állít.

A másodikban azonban már nem így van, a harmadikban pedig már bizonyos megjegyzések és igények hallatszanak, melyek a reálisabb tárgyak utáni vágyódásnak első határozatlan jelei. Őket már nem elégték ki teljesen a Kansasi rabló vagy az úttalan dzsungel tigrisvadászának kalandjai. A gyermekes érdeklődés új érdeklődésnek ad helyet és a társalgás vezetésének minden nehézsége és öröme ennek az új érdeklődésnek észrevevésében és megértő ki-elégítésében fog állni.

A társalgás anyagának ismertetése után szinte teljesen feleslegesnek látszik, hogy külön kiemeljük, hogy hogyan törekszünk a kifejezőbeli és kiejtési szabatosságra. Valójában ezek elérésére nincs különleges módszer. A tanulók elmondják azt, amit szemükkel látnak vagy fülükkel hallanak, a tanár pedig folyton ellenőrzi és javítja — ha kell — a kifejezést vagy a kiejtést. Maguk a fiúk is ösztönszerűleg javítgatják egymást hangos szóval, ha a hiba nem túlságosan feltűnő, vagy kítőró kacajjal, ha valaki igen nagy nyelvtani vagy kiejtési hibát találna elkövetni.

2. Német társalgás

A rendkívüli német órára 51 tanuló jelentkezett. A német nyelvben való jártasságuk szerint négy csoportba osztottuk őket. A haladók két csoportjának óráit dr. Karsai Géza, illetőleg Kemény Dózsa tanárok irányították; a kezdők két csoportját Linzer Szilárd tanár vezette. A német társalgási órák célja a gyakorlati társalgási nyelv elsajátítása lévén, a nyelvtani oktatás csak a legfontosabb nyelvtani jelenségek rövid megtárgyalására szorítkozott, az oktatás középpontja a minél több beszéd és beszélgetés volt. A haladók csoportjánál az érdeklődés felkeltésére nagyon bevált a Bilder-Duden és Pinloche: Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache nebst Bilder-Wörterbuch tárgyi csoportok szerint rendezett gazdag képanyagának vetítése és a hozzáfűzött társalgás. A tanulók közül sokan igen szép eredményt értek el.

Kézikönyvként a kezdők Thora Goldschmidt: Bildertafeln für den Unterricht im Deutschen c. könyvét, a haladók egyik csoportja Kemény Ferenc: Német-magyar beszédgyakorlatok, másik csoportja pedig Kron: Der kleine Deutsche c. könyvét használta. A tanulók a következő osztályzatot kapták:

Kezdők: Jeles: Becske Gábor, Biró Albert, Bodócsi András, György Vilmos, Hartner Antal, Kósa András, Pilt Rezső, Tolnay

Ferenc I. o. tanulók, Bodroghközi László, Gyöngyössy Imre, Nádor József, Virágh Tibor II. o. tanulók. — Jó: Bencze András, Boda Gábor, Czagány Ferenc, Dudutz Ottó, Gábor Imre, Koperniczky Ferenc, Meszéna György, Vincenti Károly I. o. tanulók, Kertesy György, Tóth Bálint, Végh Endre II. o. tanulók. — Elégséges: Buday István, Kokas János I. o. tanulók.

Haladók: J e l e s: Horváth Tamás, Molnár Attila I. o. tanulók, Cserna János, gróf Crouy-Chanel Félix, Hantos Vilmos, Mihályi Géza, br. Piret de Bihain György, Quandt Richárd, Schaffer Imre II. o. tanulók, Beőkönyi Tibor, Boksay György, Galambos László, Endrédi Ferenc, Klein János, Prónay Aladár, Rédly Pál, Schlemmer Tamás, Térfy Tamás III. o. tanulók. — Jó: Körösmezey Péter, Zilahy Mihály I. o. tanulók, Bencze József, gr. Forgách Imre, Gimmesy Béla, Sík Miklós, Szabó János II. o. tanulók, Hamvas István III. o. tanuló.

3. Zene

Zongora. Tanította herszényi Herszényi Bálint okl. zenetanár.
Érdemjegyek:

Jeles: Biró Albert, Krizsanovich János, Meszéna György, Tolnay Ferenc I. o. tan., Bodroghközzy László, Cserna János, Quandt Richárd, Szabó János II. o. tan., Galambos László, Jáki Sándor, Kiss Géza, Vizkelety Imre III. o. tan.

Jó: Bodócsi András, Czagány Ferenc, Gábor Imre, Horváth Tamás, gr. Károlyi László, Kokas János, Molnár Attila, Vincenti Károly I. o. tan., Csollány Nándor, Jankó Béla, Klein János, Lóránth László, Pattantyus-Ábrahám Ádám, Schlemmer Tamás, Szelle Zoltán III. o. tan.

Elégséges: Buday István, Dudutz Ottó, László Imre I. o. tan.
Hegeű. Tanár: Dr. Gál Geláz.

Érdemjegyek:

Jeles: Boda Gábor I. o. tan., Virágh Tibor II. o. tan.

Jó: György Vilmos I. o. tan., Gyöngyössy Imre II. o. tan.

Elégséges: Bencze András I. o. tan.

VII. Érdemsorozat

I. osztály.

Osztályfőnök: Linzer Szilárd.

A tanuló neve	T a n t á r g y a k											Ált. tanul. eredmény	Rendszertet	Tandíjkezdmény	
	Magaviselet										Olasz társalgás				
		Hittan	Magyar nyelv	Föld- és néprajz	Olasz nyelv	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés	Szépíráás					Ének
Becske Gábor	2	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	—
Bencze András	2	1	2	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	—
<i>Bíró Albert</i>	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1	—
Boda Gábor	1	1	2	2	3	2	3	1	1	1	1	2	3	2	—
5 Bodócsi András	1	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	2	2	2	—
Buday István	2	1	2	1	3	1	2	3	2	3	2	3	3	3	—
Csehi György	1	1	2	2	3	2	2	1	1	1	1	3	2	2	—
Czagány Ferenc	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	—
Dovánszki József	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	3	—
10 Dudás András	1	2	2	2	2	3	3	2	2	2	2	2	3	2	—
Dudutz Ottó	2	1	2	2	2	3	2	2	2	1	1	2	2	2	—
Ékes Lajos	2	2	3	3	4	3	3	1	2	2	2	4	4	3	—
Gábor Imre	2	1	2	2	3	2	2	1	2	2	1	2	2	2	—
György Vilmos	1	1	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2	2	—
15 Hartner Antal	1	1	2	2	2	1	1	2	2	1	2	1	2	2	—
Horváth Tamás	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—
Gr. Károlyi László	2	2	3	2	3	2	3	2	1	1	1	3	3	2	—
Kelemen József	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1	2	teljes
Kéri Elemér	1	1	3	3	3	3	2	1	2	1	2	4	3	2	teljes
20 Kokas János	1	2	2	2	3	2	2	3	2	1	1	4	3	2	—
Koperniczky Ferenc	1	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	—
Kósa András	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	—
Körösmezey Péter	1	2	3	2	3	2	2	2	1	1	2	2	3	2	—
Krizsánovich János	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	2	—
25 László Imre	2	1	3	3	2	3	3	3	3	1	2	1	3	3	—
Meszéna György	1	1	1	1	2	1	1	2	1	2	2	2	2	2	—
Molnár Attila	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	2	2	2	1	—
Pilt Rezső	1	2	2	2	3	2	3	2	1	1	1	2	3	2	—
Thiringer Tamás	1	1	3	2	3	2	3	3	2	2	2	3	3	2	—
30 Tolnay Ferenc	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	—
Vincenti Károly	2	1	3	3	3	2	4	3	3	1	1	3	4	1	—
<i>Zilahy Mihály ref.</i>	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1	2	—

Kimaradt: Pórfly Miklós.

II. osztály.

Osztályfőnök: Polgár Vilmos.

A tanuló neve	T a n t á r g y a k											Rendszeret	Tandijkedvezmény	
	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Föld- és néprajz	Olasz nyelv	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés	Ének	Olasz társalgás			Ált. tanulm. eredmény
<i>Bencze József</i>	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2	—
Bodroghközy László	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	2	2	2	—
<i>Gr. Crouy Chanel Félix</i>	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	3	—
Cserna János	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	2	1	—
5 Erdy Sándor	1	1	1	2	3	1	2	1	1	2	2	2	1	—
Gr. Forgách Imre	2	1	2	3	3	2	2	3	3	2	2	3	3	—
Gimesy Béla	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	2	—
Gyöngyössy Imre	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	—
Hantos Vilmos	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	teljes
10 Kertesy György	2	2	2	2	3	2	3	1	1	2	3	3	1	—
<i>Mihályi Géza</i>	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1	2	—
Nádor József	1	1	1	2	2	1	2	1	2	1	2	2	2	—
Olty Ede	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	—
Pekánovich István	1	2	3	3	3	3	3	2	2	2	2	3	1	—
15 Br. Piret de Bihain György	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	1	2	2	—
Quandt Richárd	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	—
Schaffer Imre	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—
Sik Miklós	2	2	3	2	3	2	3	2	2	2	3	3	2	—
Szabó János	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	2	—
20 Sziráky Jenő	1	1	3	2	3	2	3	3	2	2	3	3	2	—
Tóth Bálint	2	1	1	1	2	1	1	2	1	2	2	2	2	—
Végh Endre	1	1	3	2	3	2	3	3	3	2	2	3	2	—
Virágh Tibor	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	—

Kimaradt: Dobák István.

1. Magaviselet = condotta; hittan = religione; magyar = ungherese; földrajz = geografia; olasz = italiano; természetrajz = storia naturale; mennyiségtan = matematica; rajz = disegno; testnevelés = ginnastica; szépírás = calligrafia; ének = canto; általános tan. eredmény = media; rendszeret = ordine e pulizia.

2. L'1 è equivalente al 9-10 italiano; il 2 al 7-8; il 3 al 6; il 4 all'insufficienza.

III. osztály.

Osztályfőnök: Dr. Danczi Villebald.

A tanuló neve	T a n t á r g y a k											Ált. tanulm. eredmény	Rendszeret	Tandíjkezdmény		
	Magviselet	Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Földrajz	Latin nyelv	Olasz nyelv	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés				Ének	Olasz társalgás
Beökönyi Tibor	1	1	1	1	1	1	3	1	1	1	1	2	3	2	1	1
Boda György	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1
<i>Boksay György g. kat.</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1
Csollány Nándor	1	1	2	1	2	2	2	1	2	2	1	1	2	2	2	1
5 Czapáry Miklós	1	1	2	1	3	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1
Endrédy Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1
<i>Galambos László</i>	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1
Gyapay Dénes	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	2	2	1	1
Hamvas István	1	1	2	2	2	2	2	3	2	2	1	3	2	2	2	1
10 Jankó Béla	1	1	2	2	2	2	2	3	1	1	2	3	2	1	1	1
Jáki Sándor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	teljes
Kiss Géza	2	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1	1	2	2	1	1
<i>Klein János</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1
Loránth László	2	1	2	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	1
15 Márky Mihály	2	1	2	2	2	2	1	3	2	2	2	2	2	2	3	3
Pattantyús Á. Ádám	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Prónay Aladár	1	2	2	1	2	3	2	3	3	3	2	1	2	3	2	2
<i>Rédly Pál</i>	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	2	1	1	teljes
Schlemmer Tamás	1	1	2	2	2	3	2	2	2	1	2	2	1	2	1	1
20 Szelle Zoltán	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	3	3	2	1
Térffy Tamás	2	2	2	2	2	3	3	3	1	2	2	2	3	3	3	3
Vizkelety Imre	2	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	2	1	1	1

Kimaradt: Walla Ferenc.

VIII.
Statisztika
1. A tanulók fontosabb adatai

	I. o.	II. o.	III. o.	Összesen
a) A tanulók száma:				
Beírt nyilvános tanuló	33	24	23	80
Osztályozott nyilvános tanuló	32	23	22	77
b) Az osztályozott tanulók életkora:				
1931-ben született	23	—	—	23
1930-ban "	9	13	—	22
1929-ben "	—	10	14	24
1928-ban "	—	—	6	6
1927-ben "	—	—	—	—
1926-ban "	—	—	2	2
c) Vallása:				
Római katolikus	31	23	21	75
Görög "	—	—	1	1
Református	1	—	—	1
d) Anyanyelve, nyelvismerete:				
Magyar anyanyelvű	32	23	22	77
Csak magyarul beszél	23	15	13	51
Németül is tud	8	3	5	16
Olaszul " "	—	3	4	7
Franciául " "	2	2	—	4
Szlovákul " "	1	—	—	1
e) Szüleik foglalkozása szerint:				
Nagybirtokos	1	4	1	6
Középbirtokos	3	—	—	3
Kisbirtokos	1	—	2	3
Gazdasági tisztviselő	5	—	1	6
Nagyiparos	2	—	—	2
Ipari v. bányászati tisztviselő	—	1	4	5
Köztisztviselő	3	7	3	13
Nyugdíjas köztisztviselő	—	1	3	4
Egyéb nyugdíjas	—	1	—	1
Nagykereskedő	2	—	1	3
Kiskereskedő	2	—	—	2
Kisiparos	—	1	—	1
Tanár, tanító	2	1	3	6
Más értelmiségi	10	7	3	20
Katonatiszt	1	—	1	2

	I. o.	II. o.	III. o.	Összesen
f) Szüleik lakóhelye szerint:				
Az iskola székhelyén lakik	2	1	—	3
A vármegyében	1	2	2	5
Németországban (Graz)	1	—	—	1
Budapest thj. városban	6	9	6	21
Ujpest " "	1	—	—	1
Győr " "	2	—	2	4
Komárom " "	1	—	1	2
Sopron " "	1	1	—	2
Székesfehérvár "	—	—	1	1
Bars vármegyében	1	—	—	1
Csongrád "	1	1	—	2
Esztergom "	1	—	2	3
Fejér "	1	1	1	3
Heves "	—	1	1	2
Komárom "	1	1	2	4
Nyitra "	1	—	—	1
Pest "	3	1	—	4
Sopron "	3	—	1	4
Szabolcs "	—	1	—	1
Szatmár "	—	1	—	1
Tolna "	2	1	—	3
Vas "	1	1	1	3
Veszprém "	2	—	1	3
Zala "	—	1	1	2
g) Óramulasztása :				
30 óránál kevesebbet mulasztott	9	13	16	38
lgazoltan mulasztott órák száma	1768	1503	986	4257
h) Általános előmenetele :				
Kitünő előmenetelű	3	6	4	13
Jeles "	2	3	4	9
Jó "	15	8	12	35
Elégséges "	7	3	2	12
Túlnyomóan elégséges	3	3	—	6
Elégtelen "	2	—	—	2
i) Rendkívüli tárgyat tanul :				
Zongorát v. hegedűt	18	8	11	37
Vívást	11	7	5	23
j) Tandíja :				
105 P t fizet	30	22	20	72
Tandíjmentes	2	1	2	5

2. A magaviselet, a rendszeretet és a tantárgyak tanulmányi eredménye

Tantárgyak	Osztályok — Nyilvános tanulók száma — Érdemjegyek									
	I. osztály 32				II. osztály 23			III. osztály 22		
	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	jeles	jó	elégséges
Magaviselet	22	10	—	—	16	7	—	14	8	—
Rendszeretet	6	21	5	—	10	11	2	15	5	2
Hittan	25	7	—	—	17	6	—	20	2	—
Magyar nyelv	7	18	7	—	14	5	4	12	10	—
Történelem	—	—	—	—	—	—	—	16	6	—
Földrajz	8	20	4	—	12	9	2	15	7	—
Latin nyelv	—	—	—	—	—	—	—	10	8	4
Olasz nyelv	4	16	11	1	8	8	7	9	11	2
Természetrajz	9	20	3	—	12	10	1	—	—	—
Természetan	—	—	—	—	—	—	—	15	5	2
Mennyiségtan	8	14	9	1	13	5	5	8	9	5
Rajz	13	12	7	—	10	9	4	13	8	1
Testnevelés	14	16	2	—	9	12	2	14	8	—
Szépírás	20	11	1	—	—	—	—	—	—	—
Ének	16	16	—	—	12	11	—	13	9	—
Középérdemjegy	1:8 jó				1:6 jó			1:4 jeles		

3. Az iskolai felszerelések értéke

Tételek	Gyarapodás				Állomány		
	Vétel	Ajánd	Érték		Darab	Érték	
	d a r a b		pengő	fill.		pengő	fill.
Bútorok	117	—	2983	08	164	4213	08
Házi és irodai felsz.	—	—	—	—	14	431	50
Tanári könyvtár	40	120	2800	—	268	3192	30
Ífjúsági "	152	20	200	—	385	1200	—
Kötelező olvasmány	48	—	96	—	48	96	—
Fizikai szertár	3	—	984	60	20	3586	24
Zeneszertár	1	—	3500	—	1	3500	—
Földrajzi szertár	4	—	98	—	4	98	—
Összesen	365	140	10661	68	904	16317	12

4. Az iskola épületének méretei

A főmonostor részéről ideiglenesen rendelkezésünkre bocsátott helyiségek adatai m²-ekben:

1. Az udvar be nem épített része kb. 750.
2. A főmonostor kertje 46 kat. hold.
3. Tantermek: I. o.: 84·5; II. o.: 63·7; III. o.: 39·3.
4. Igazgatói iroda: 38.
5. Tornaterem: 82·5, mosdó: 30.

5. Az iskola népessége

Tanév	Osztályozott nyilvános tanulók			
	I. oszt.	II. oszt.	III. oszt.	Együtt
1939/40	20	—	—	20
1940/41	27	23	—	50
1941/42	32	23	22	77

IX.

Tankönyvek jegyzéke

I. osztály: Római katolikus nagyobb katekizmus. Alszegehy—Sík—Brisits: Magyar olvasókönyv, I. Alszegehy—Sík—Techert: Magyar nyelvtan, I. Kőmives Kolos: Irodalmunk költői remekei, 3. kiadás. A magyar helyesírás szabályai. Bodnár—Kalmár: Magyarország föld- és néprajza. Kogutowicz Károly: Iskolai atlasz. Király Rudolf: Olasz nyelvkönyv, V. o. Király Rudolf: Rendszeres olasz nyelvtan. Kerékgyártó—Mohay: A ház és a kert természetrajza. Mérey—Hadarits—Sárközy: Számтан és mértan, I. Németh—Soly-moss: Daloskönyvünk, 19. kiadás. Opus Dei imakönyv.

II. osztály: Római katolikus nagyobb katekizmus. Radó—Rajeczky: Ószövetségi biblia. Alszegehy—Sík—Brisits: Magyar olvasókönyv, II. Alszegehy—Sík—Techert: Magyar nyelvtan, II. Kőmives Kolos: Irodalmunk költői remekei, 3. kiadás. A magyar helyesírás szabályai. Bodnár—Kalmár: A világrészek föld- és néprajza. Kogutowicz Károly: Iskolai atlasz. Király Rudolf: Olasz nyelvkönyv, V.—VI. o. Király Rudolf: Rendszeres olasz nyelvtan. Kerékgyártó—Mohay: A magyar föld és az idegen tájak földrajza. Mérey—Hadarits—Sárközy: Számтан és mértan, II. Németh—Soly-moss: Daloskönyvünk, 19. kiadás. Opus Dei imakönyv.

III. osztály: Római nagyobb katekizmus. Radó—Rajeczky: Újszövetségi biblia. Alszegehy—Sík—Brisits: Magyar olvasókönyv, III. Alszegehy—Sík—Techert: Magyar nyelvtan. A magyar helyesírás szabályai. Balanyi—Balogh: Magyarország történelme. Bodnár—Kalmár: Általános földrajz. Kogutowicz K.: Iskolai atlasz. Jirka Alajos: Latin olvasókönyv, I.—II. Jám bor—Kemenes: Latin nyelvtan, I.—II. F. Bernini—L. Bianchi: Limpide voci. Király Rudolf: Rendszeres olasz nyelvtan. Öveges József: Kis fizika. Borosay—Holenda: Mennyiségtan. Biró Béla: Művészeti alkotások gimn. III.—IV. o. számára. Németh—Soly-moss: Daloskönyvünk. Opus Dei imakönyv.

IV. osztály: Római nagyobb katekizmus. Radó—Rajeczky: A katolikus liturgia. Alszegehy—Sík—Brisits: Magyar olvasókönyv, IV. Alszegehy—Techert: Magyar nyelvtan, IV. Nagy—Péterffy: Arany, Toldi. Jirka: Latin olvasókönyv, III—IV. Jám bor—Kemenes: Latin nyelvtan. F. Bernini—L. Bianchi: Limpide voci. Kerékgyártó—Somogyi: Ásványtan és földtan, IV. Aldo Valori: Antologia Sto ica. Borosay—Ho'enda—Korányi: Mennyiségtan. Melly—Párdányi—Mohay: Egészségtan, IV. Biró Béla: Műalkotások könyve, I. Burián: Magyar-latin és Latin-magyar szótár. Opus Dei imakönyv.

X.

A gimnáziummal kapcsolatos Diákotthon

Fenntartó: *A Pannonhalmi Szent Benedek-Rend.*

Igazgató: *Kováts Arisztid.*

Felügyelők: *Linzer Szilárd* h. igazgató, *dr. Danczi Villebald*,
dr. Békés Gellért, *dr. Gál Geláz*, *Kemény Dózsa*, *Polgár Vilmos.*

Kisegítő felügyelők: *Kálmán Odó*, *Söveges Dávid.*

Az élelmezés vezetője: *Horváth Simon* főmonostori ház-
gondnok.

Orvos: *Dr. Farkas József.*

Olasz lektor: *Albo Centoni.*

Altiszt: *Szabó Imre.*

Betegápoló: *Németh László.*

Ruhafelügyelő: *özv. Csics Antalné.*

A Diákotthon adatai (m²-ekben):

Nagyháló: 108.8. — Kisháló: 56.25. — Hálózobák: 26, 27.95 és
kilenc 22 m²-es. — I. tanuló: 84.5. — II. tanuló: 67.32. — III. ta-
nuló: 63.75. — Játékfolyosó: 85.5.

XI.

Pannonhalmi diákhétköznapiok

Káprázatos tavaszi reggel. Fél 7 felé jár az idő. Az intézet folyosóin még mély csend honol, csak a szerzetesi zsolozsma halk zümmögése hallatszik távolról: »Jam lucis orto sidere — Ragyogva fénylik már a Nap.« A fehérágyas hálószobákba pedig, hol lassú lélekzéssel pihennek a fiúk, nemcsak fény és virággillat, hanem egy másik kórusnak csodálatosan szép és változatos zsolozsmája is beárad. A kert és erdő ezer és ezer kis dalosa mámoros ujjongásban köszönti Azt, Akit »... dicsóít a Zenith és Nadír. A szélvésznek bús harca, az égi láng Villáma, harmatcsepp, virágszál...« (Berzsenyi: Fohászok.)

És abba a nagy csendbe és ebbe a zajos istendicséretbe egyszerre csak belecsendül a perjelóra, s mindjárt utána egy idősebb fiú benyit sorba a szobákba: »Jó reggelt, fiúk! Fölkelni!« Mint egy varázsszóra megmozdul minden ágy. Bozontos buksival sietnek a mosdóhoz, öltöznek. — Néha azonban olyan is akad, aki öltözés alatt akarja a negyedórás továbbalvást pótolni. Természetesen a nagy sietségben minden ellene esküszik: a szekrényből éppen lyukas hatisnyát talál kivenni, ingbe bujik, melyről gombok hiányzanak, a cipőfűző elszakad, a poharat leszeleskedi, a fésűt nem találja, és mire a tanulóba ér, bizony a hétórai imán már túl vagyunk. A többiek számára az ilyen az a »más«, kinek »kárán tanul az okos«.

A többiek már szorgalmasan tanulnak, sokan közülük ministráltak is, szentáldozáshoz járultak. Tiszta szívvel, pihent fejjel ily szép időben könnyen megy a dolog. Még az iskolai óráktól sem félnek. Lent a kertben a nyírfák árnyékában még az olasz, latin és fizika sem oly borzasztó. Bár itt is történhet baj, ha pl. az ember természetrajongásában nem a tanár urakra, hanem inkább a gyönyörű környezetre figyel. A legizgalmasabb mégis az, amikor szünet van. Ilyenkor a délelőtt az illaki erdőben félelmetes harcjátékkal és hozzáértő szakácskodással telik el. Egyik-másik ezen a téren már valóságos művész: oly kitűnő rántottát vagy cigánypecsenyét süt, burgonyát pirít, hogy a »segítő« az első mosogatást »nyalako-dással« végzik el.

A délelőtti komoly munka után egy óraker jölesik a kiadós ebéd, melyről házgondnok úr gondoskodik. Kettőig szabadidő. Az öreg kolostor udvarait itt is, ott is vidám gyermekkacagás, hancurozás élénkíti: fogócskáznak, repülőket eregetnek, stb. Télen a Capitely, ping-pong, sakk, malmozás, rádiózás és zene a legkedveltebb ebédutáni szórakozások.

Kettőkor kezdődik a diákhétköznapiok egyik legfontosabb más-

félórája, a délutáni első studium. Ekkor készítik el a fiúk írásbeli feladataikat, tanulják át először a másnapi leckéket. Ekkor tartjuk a rendkívüli órákat is (német, francia, angol, szlovák, rajz). Diákjaink, miként az évvégi eredmény is bizonyítja, jól fogták fel ennek az időnek fontosságát, és igyekeztek azt teljes erővel felhasználni.

A munka után szükséges a felüdülés, a szórakozás. A séta szolgálja ezt elsősorban (fél négytől háromnegyed ötig), mely azt hiszem, mindegyik fiú számára a legkedvesebb idő a pannonhalmi diákéletben. A hatalmas park játéktereivel kielégíti az ifjúság változatosságkeresését. Ki-ki válogathat kedve szerint a szórakozásokban télen és nyáron egyaránt. Tavaly egyik fiú Téalapóhoz írt levelét így fejezte be: »Csupán egy kéréssem van, légy szíves, többet rázd szakállad!« Az idén ugyancsak »megrázta«. Volt is élet a kertben. A kitűnő szánkópályán még lesiklási versenyekre is sor került. Nagy népszerűségnek örvendett a korcsolyapálya is, hol közben vendégek is szerepeltek a fiúk gyönyörködtetésére és oktatására. Sokan sieltek, az idősebbek kisebb turákat is tettek Pannonhalmra közvetlen közelében. A legtöbb izgalommal mégis a hócsaták és várostromok jártak. Mindegyik osztály épített magának sok gondtal és ügyeskedéssel hóvárát, melybe ellenség »élete kockáztatása nélkül« be nem léphetett, legfeljebb bizalmas órában, mikor két csapat fogott össze a harmadik legyűrésére. A támadásnál a győzelem érdekében a harcászat összes mesterfogásait igyekeztek felhasználni: bekerítés, hirtelen roham, a várvédők kicsalása a falak mögül stb. Viszont az is előfordult, hogy a nagyobb erőkkel támadó ellenséget a várvédők kicsiny, de elszánt csapata merész kirohanással kergette el a falak alól.

A harc ősszel, de most tavasszal sem szünetel. A nemes vetélkedés, mely minden játék alapeleme, tovább él a számháborúban és a labdarugómérkőzésekben. Nagyon kedvelik a repülőlabdát is. Vannak viszont, kik inkább kerékpároznak, vagy a hegyoldalon maguképítette kis repülőmodelleket vitorláztatnak. Alkalmat kapnak a fiúk a kert egy kijelölt részében a testedző és nemesítő kertészkedésre is, hol a tisztelendő urak közreműködésével gyógynövényeket természetnek. A cserkészek őrsi gyűléseit szintén séta alatt szokták megtartani, szombaton esetleg hosszabb portyázás keretében.

Háromnegyed ötkor az osztályparancsnok vezényszava szólítja kemény vigyázzba a fiúkat a kert gyönyörű rokokó kapuja előtt. A fölvonulás szép sorban történik. A tisztálkodás és uzsonna után 5 órakor kezdődik a délutáni második studium, melyet csak az olasz társalgás szakít meg egy félórára. 7-kor vacsora. Utána újra szabadidő, mely alatt folytatódnak a játékok. 8-kor csendes foglalkozás következik. Ez alatt lehet tanulni, olvasgatni, csendben fűzni, faragni stb. Az oktató és szórakoztató filmek is sok szép estét szereznek a fiúknak. Háromnegyed kilenckor imában adunk hálát az Úristennek, hogy az egész nap folyamán velünk volt és megsegített

minden munkánkban. Néha imádság elején igazgató úr, vagy valamelyik prefektus úr megbeszéli az elmúlt napot, hogy mi volt szép és dicséretet érdemlő, és mi helytelen, és egyben néhány gondolatot is adnak az ifjú jellem építéséhez. Aztán gondolnak haza szüleikre, rokonaikra, a fronton küzdő katonákra és hősi halottakra, messze világrészek pogány gyermekeire. Az esti lélekmegújulás lelkes olasz vagy magyar énekkel még jobban színeződik.

Szép időben vacsora után is lemegyünk a kertbe, hol a játékon kívül közben tábortűz is élénkíti a napirendet. Különösen szépek ezek az esték májusban, mikor az alkony homályában fülemilék csattogása kíséri kis csapatunkat a lourdesi barlanghoz, hová a Szűzanya dicséretére visz a szívünk. Az ima végén szeretettel csendül fel a lelkes ének: »Máriát dicsérje lelkünk, Máriát dicsérje szánk.« De aztán néma lesz az ajkunk, csak a madarak énekelnek és fönt az égen a csillagok beszélnek. Fegyelmezett sótlanságban vonulunk föl, végig a csendes ívek alatt, hogy Isten nevében pihenni térjünk.

*

Ilyenek a mi hétköznapjaink. Telve vidám kötelességteljesítéssel és sok szép szórakozással. Az ünnepek, nagy vendégek és szülők látogatásai, kirándulások csak még jobban színezik és élénkítik őket. De én úgy érzem, igazán szívből és igazán szólt egy kis harmadikos diákunk, mikor utolsó magyar dolgozatát e szavakkal zárta: »Talán egy cifra ünnep másnak szebb, de nekünk szebbek ezek az egyszerű, Isten dicsőségére rendelt diákhétköznapok.«

P. Kemény Dózsa
prefektus.

Az 1942—43. tanévre felvett tanulók:

I. osztály:

<p>Arendás Tibor, Ebed
 Erdős György, Budapest
 Farkas Élek, Alsóbogod
 Farkas György, Budapest
 5 Fekete László, Budapest
 Galambos János, Budapest
 Hajdu Kuthen, Budapest
 Heszky Pál, Győr
 Horváth Gábor, Mindszent
 10 Horváth Imre, Sopron
 Ivády Gábor, Ivád
 Gr. Kálnoky Alajos, Csicsó
 Keresztes Imre, Veszprém
 Kohányi László, Budapest
 15 Kotzian Emil, Jászladány
 Lehóczky László, Budapest
 Lelóczky Gyula, Győr
 Majtényi Károly, Verseg
 Móricz Péter, Budapest</p> | <p>20 Naszádos Ferenc, Abda
 Neszmélyi András,
 Celldömölk
 Nyári Pál, Kalocsa
 Ógyallay Tibor, Budapest
 Okolicsányi Lóránt,
 Zalavég-újmajor
 25 Rimanóczy Gyula, Budapest
 Solymár László, Győr
 Stick Béla, Rábaszentmihály
 Szabó György, Rédics
 Szigethi Ottó, Értény
 30 Vajnovszky Barnabás, Sopron
 Varga Pál, Szabadka
 Vigyázó Gábor, Nagyvárad
 Viola Károly, Győr
 Weber Aurél, Budapest
 35 Zappe Tibor, Bécs</p> |
|---|--|

II. osztály:

Horváth Róbert, Csepreg

III. osztály:

Alapy Gáspár, Komárom

Br. Bornemisza Elemér,
 Sarkad

Tájékoztató a jövő tanévre

1. Ha külön értesítés nem megy, szeptember 7-én kell az intézetben megjelenni. Ekkor hatósági (tiszti orvosi) bizonyítványt is kell hozni arról, hogy a legutóbbi két hónapban nem volt a családban fertőző betegség. Az érkezés idejéről értesítést kér az intézet, hogy a poggyászt a vasutról a diákotthonba szállíttathassa. A Veni Sancte 8-án 9 órakor lesz, utána évnyitó.

2. A javítóvizsgálatok szept. 7-én d. e. 11 órakor lesznek. Alkalmos vonat hiányában ajánlatos lesz már előző napon, vagy 5-én, szombaton érkezni, hogy a javítóvizsgálatot tevő kipihenhesse magát.

3. Minden tanulóknak július 31-éig befizeti az évkönyvhöz mellékelt csekken a Pesti Magyar Ker. Bank Győri Fiókjának csekk-számlájára a 45 P vegyesdíjat és lehetőleg az első félévi 50 P tandíjat is, tehát összesen 95 P-t.

Ugyanakkor kell befizetni a VKM. rendelete alapján a falusi tehetséges gyermekek tanítási és neveltetési költségeire

a jeles- és jörendű tanulóknak 2.50 P-t,

az elégségesrendű tanulóknak 5 P-t,

a jav. vizsgálatot tevőknek 25 P-t és továbbhaladás esetén még 5 P-t

és az ismétlőknek 50 P-t.

Az elemi iskolából felvett tanulók is fizetik a bizonyítványuk érdemjegyeinek megfelelő díjat.

A csekklapra a tanuló nevét és osztályát kell írni, nem pedig a szülők nevét. Más eljárás könyvelési zavarokat okoz.

A vakáció folyamán esetleges hivatalos ügyben nem névre, hanem az ügy természete szerint ezekre a címekre kell írni:

Gimnázium Igazgatósága — Pannonhalma

Diákotthon Igazgatósága — Pannonhalma.

A válasz céljára bélyegzett, címzett borítékot vagy levelezőlapot kérünk.

4. A diákotthoni ellátási díj havi 160 P, az évi orvosi díj pedig 20 P. Derékaljat (matracot), ágyterítőt és evőeszközöket senkinek sem kell hoznia.

5. Hatósági kijelentőt és élelmezési kijelentőt mindenki hozzon magával. Hozza mindenki magával a még esetleg hiányzó okmányait is. Az újraultást is, hacsak nem lesz rendkívüli akadálya, a nagyszünet folyamán el kell intéztetni és az erről szóló bizonyítványt is el kell hozni.

6. Könyveit, füzetait, rajzeszközeit az egyöntetűség kedvéért mindenki Pannonhalmán szerezzze be. Aki előre beküldi a szükséges dolgok jegyzékét, azt megérkezésekor ezek készen várják.

7. Közöljük diákjainkkal, hogy megjelent az új bencés diákimakönyv: az OPUS DEI, amely Isten szolgálatának nagyon sikerült kézikönyve. Gazdagon tartalmaz hazai kodexekből vett, ősi magyar áhítattal teji imádságokat. Újszerű és mégis az egyház liturgiájához szigorúan ragaszkodó. Van benn misekönyv is és korszerű énekes rész is. Ára 6 P, de nélkülözhetővé tesz minden más ima- és énekeskönyvet. -

Osztályfőnökök és prefektusok az 1942/43 iskolai évben

	<i>Osztályfőnök:</i>	<i>Prefektus:</i>
I. osztály:	Levárdy Rezső	dr. Olofsson Placid
II. „	Legányi Norbert	Lehner Ottó
III. „	Polgár Vilmos	dr. Békés Gellért
IV. „	dr. Danczi Villebald	Kálmán Odó

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
»Tartsd meg, Isten, Szent Atyánkat!«	3
Nagy magyar nemzetnevelők gyermekkora	5
A gyermek és az ifjú az olasz művészetben	19
I. Iskolánk belső élete	27
II. Iskolai hatóságok és tanári testület	51
III. Kirándulások	57
IV. Könyvtárak és szertárak	59
V. Ifjúsági egyesületek	61
VI. Rendkívüli tárgyak	69
VII. Érdemsorozat	76
VIII. Statisztika	79
IX. Tankönyvek jegyzéke	83
X. Diákotthon	85
XI. Pannonhalmi diákhétköznapiak	87
XII. Tájékoztató a jövő tanévre	93
